

OTDK-DOLGOZAT

2015

**A MAGYAR SZÁMVITELI SZABÁLYOZÁS ÉS A NEMZETKÖZI
PÉNZÜGYI BESZÁMOLÁSI STANDARDOK (IFRS) ÖSSZEHA-
SÖNLÍTÁSA AZ OTP BANK NYRT. EGYEDI BESZÁMOLÓIN
KERESZTÜL**

**THE COMPARISON OF THE HUNGARIAN ACCOUNTING
REGULATION AND THE INTERNATIONAL FINANCIAL
REPORTING STANDARDS (IFRS) THROUGH THE SEPARATE FI-
NANCIAL STATEMENTS OF OTP BANK PLC.**

Kézirat lezárva: 2014. november 11.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS.....	1
2.	TÉMAFELVETÉS.....	3
3.	HITELINTÉZETEK SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON.....	4
3.1.	HITELINTÉZETEK KÖRÉNEK MEGHATÁROZÁSA	4
3.2.	HITELINTÉZETEK BESZÁMOLÁSI KÖTELEZETTSÉGE	5
3.2.1.	<i>A hitelintézeti mérleg.....</i>	<i>7</i>
4.	SZÁMVITELI GLOBALIZÁCIÓ	10
4.1.	NEMZETKÖZI SZÁMVITELI RENDSZEREK	10
4.1.1.	<i>Az Európai Unió számvitele.....</i>	<i>11</i>
4.1.2.	<i>Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok</i>	<i>13</i>
4.1.3.	<i>Egyéb nemzetközi számviteli rendszerek</i>	<i>14</i>
4.2.	AZ IFRS-EK „GYÖZELME” ÉS HAZAI ALKALMAZÁSA.....	15
5.	AZ IFRS SZERINTI PÉNZÜGYI KIMUTATÁSOK	18
5.1.	A PÉNZÜGYI KIMUTATÁSOK PREZENTÁLÁSA – IAS 1.....	18
5.2.	AZ IFRS ÉS A MAGYAR SZÁMVITELI SZABÁLYOK SZERINT KÉSZÍTETT BESZÁMOLÓ ÖSSZEHASONLÍTÁSA	19
6.	ANYAG ÉS MÓDSZER.....	22
7.	AZ OTP BANK BEMUTATÁSA	24
8.	AZ OTP BANK NYRT. IFRS ÉS SZTV. SZERINTI EGYEDI MÉRLEGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	26
8.1.	ELŐÍRÁSOK ÉS STRUKTURÁLIS KÜLÖNBSEGEK.....	26
8.2.	ESZKÖZOLDALI FŐBB ELTÉRÉSEK	27
8.2.1.	<i>Pénzügyi instrumentumok – Pénzügyi eszközök.....</i>	<i>28</i>
8.2.2.	<i>Befektetések leányvállalatokban, társult vállalkozásokban és egyéb befektetések.....</i>	<i>41</i>
8.2.3.	<i>Immateriális javak</i>	<i>42</i>
8.3.	FORRÁSOLDALI FŐBB ELTÉRÉSEK	45
8.3.1.	<i>Egyéb kötelezettségek.....</i>	<i>46</i>
8.3.2.	<i>Saját tőke</i>	<i>49</i>
9.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	53
10.	ÖSSZEFOGLALÁS.....	57
	IRODALOMJEGYZÉK	59
	MELLÉKLETEK.....	I
1.	<i>SZ. MELLÉKLET: AZ OTP CSOPORT TAGJAI</i>	<i>II</i>

2.	SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. MAGYAR SZÁMVITELI SZABÁLYOK SZERINT KÉSZÍTETT EGYEDI BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE MILLIÓ FT-BAN	III
3.	SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. IFRS SZERINT KÉSZÍTETT EGYEDI PÉNZÜGYI HELYZET KIMUTATÁSA	V
4.	SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. 2013. DECEMBER 31-ÉVEL ZÁRULT EGYEDI SAJÁT TŐKE-VÁLTOZÁS KIMUTATÁSA	VI

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: Hitelintézetek mérlegének felépítése	8
2. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. mérlegben megjelenített pénzügyi eszközeinek IFRS szerint bemutatott könyv szerinti értékei millió Ft-ban.....	31
3. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. mérlegben megjelenített pénzügyi eszközeinek számviteli törvény szerint bemutatott könyv szerinti értékei millió Ft-ban..	31
4. táblázat: Az immateriális javak számviteli törvény illetve IFRS szerint bemutatott értékei millió Ft-ban	43
5. táblázat: Az immateriális javak magyar számviteli szabályok szerinti nettó értéknek alakulása millió Ft-ban	45
6. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. magyar számviteli szabályok szerint bemutatott céltartalékai	48
7. táblázat: A mérlegben megjelenített pénzügyi eszközök IFRS és Sztv. szerinti csoportjainak átfedései	54
1. ábra: Az OTP Bank tulajdonosi struktúrája (2014. június 30-án)	25
2. ábra: Az OTP Bank Nyrt. Sztv. és IFRS szerint kimutatott mérlegfőösszegei 2012-ben és 2013-ban millió Ft-ban.....	27
3. ábra: Pénzügyi eszközök csoportosítása és értékelése – IAS 39	29
4. ábra: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi kötelezettség és saját tőke értékei millió Ft-ban .	46

1. BEVEZETÉS

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerint minden gazdálkodó köteles működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek zárását követően könyvvizsgálattal alátámasztott beszámolót készíteni. A hitelintézetek (illetve pénzügyi vállalkozások) körében tevékenységeik sajátos jellege miatt figyelembe kell venni ezen túlmenően a 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet előírásait is. Így biztosított az Magyarországon, hogy a gazdálkodók egységes szabályok alapján mutatják ki vagyonukat, jövedelmüket, s ezzel teljesítményük összehasonlíthatóvá válik a gazdasági szereplők számára.

Lényeges ugyanakkor, hogy a világ egyes országaiban más- más számviteli rendszereket hoztak létre, melynek következtében a különböző országokban működő vállalkozások eltérő szabályok szerint mutatják be gazdasági helyzetüket. Ez a tény önmagában nem jelentene problémát, ha az országok teljesen elszigetelten működnének. A vállalkozások nemzetköziesedésével azonban szükségessé válik a számvitel területén egy olyan, határokat átívelő és az egész világon elfogadott szabályrendszer, mely lehetővé teszi az érdekhordozók számára a különböző országokban működő gazdálkodó szervezetek teljesítményének összehasonlítását.

Több kezdeményezés indult el ennek megvalósítására a világ számos pontján, azonban mára kijelenthetjük, hogy az 1973-ban megalakult Nemzetközi Számviteli Standard Bizottság (IASB) által létrehozott Nemzetközi Számviteli Standardok (IAS) – majd 2001-től az ezeket felváltó Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) – nyertek leginkább teret. A másik két nagy rendszer, az Európai Unió számviteli irányelvei, rendeletei, valamint az Egyesült Államokban Általánosan Elfogadott Számviteli Alapelvek (US GAAP) is e rendszer felé konvergálnak. A nemzetközi standardok Európai Unió által történő befogadását az 1606/2002/EK rendelet (IAS- rendelet) bizonyítja, mely 2005-től minden tagállam tőzsdén jegyzett vállalkozása számára kötelezővé tette összevont (konsolidált) éves beszámolója vonatkozásában az IFRS-ek alkalmazását. A US GAAP és az IFRS összehangolásának első lépését a 2002-ben létrejött Norwalki Megállapodás jelentette.

Hipotézisem szerint bár a számviteli rendszerek közeledése figyelhető meg, Magyarország törekszik a nemzetközi fejlesztések iránymutatásait követni, ennek ellenére

még ma is fennállnak olyan megjelenítésbeli és értékelésbeli különbségek, melyek az IFRS és a hazai szabályok szerint készített beszámoló értékeit jelentősen eltérítik egymástól. Ennek bizonyításához dolgozatomban a következőket vizsgálom meg.

Munkám szakirodalmi részében a 2013. évi CCXXXVII. törvény segítségével bemutatom a hitelintézetek körét, valamint a rájuk vonatkozó fontosabb szabályokat. Számviteli szempontból a fent említett 2000. évi C. törvény és 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet alapján vizsgálom meg a hitelintézetek beszámolási kötelezettségére vonatkozó követelményeket, a hitelintézeti mérleg sajátosságait. Ismertetem továbbá a globalizáció hatására szükségessé váló egységes számviteli nyelv kialakítására tett lépéseket. Bemutásra kerülnek ezen belül az Európai Unió direktívái, a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok, illetve egyéb nemzetközi számviteli rendszerek. Dolgozatomnak ebben a részében mutatom be továbbá az IFRS szerint készítendő pénzügyi kimutatások prezentálására vonatkozó előírásokat is az IAS 1 standardban megfogalmazottakon keresztül, illetve ezt összehasonlítom a magyar szabályozásban előírtakkal.

Dolgozatom gyakorlati részében az OTP Bank Nyrt. IFRS és magyar számviteli szabályok szerinti egyedi éves beszámolóját hasonlítom össze. Az OTP Bank rövid bemutatása után a mérleg két szabályrendszer szerinti konkrét strukturális különbségeit vizsgálom meg, majd az eszköz és a forrás oldalon elemzem azokat a tételeket, melyeknek leginkább tulajdoníthatók az eltérések. Eszközoldalon így a pénzügyi eszközök, a leányvállalatokban, társult vállalkozásokban lévő és egyéb befektetések, valamint az immateriális javak értékeinek összehasonlítására kerül sor. Forrásoldalon az egyéb kötelezettségek és a saját tőke értékeiben tapasztalható a legjelentősebb eltérés, ezért a további fejezetekben ezek okainak bemutatására törekszem.

2. TÉMAFELVETÉS

Az elmúlt néhány évtized eseményei arra engednek következtetni, hogy a számvitel területén a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) uralkodni fognak a világ más számviteli rendszerei felett, általánosan elfogadottá válnak. Az IFRS-ek Európai Unió által történő befogadása és a US GAAP- el megvalósuló konvergencia folyamat jelentős előrelépést jelentenek a számviteli standardizáció irányába.

Magyarország az Európai Unió tagjaként köteles megfelelni az EU irányelveinek és rendeleteinek, s mivel az Európai Unió az IAS- rendelet által törvényerőre emelte az IFRS-ek használatát a tőzsdén jegyzett társaságok körben, így 2005-től az e körbe tartozó magyarországi gazdálkodóknak is ezen standardok szerint kell elkészíteniük konszolidált beszámolóikat. A rendelet lehetőséget ad továbbá a tagállamoknak, hogy a standardokat kötelezettségként vagy lehetőségként kiterjesszék a tőzsdén nem jegyzett társaságok konszolidált beszámolóira, illetve az egyedi beszámolókra is. Hazánkban jelenleg a tőzsdén nem jegyzett vállalkozásoknak döntési lehetőségük van, hogy konszolidált beszámolójukat a magyar számviteli szabályok vagy az IFRS-ek alapján készítik el, az egyedi beszámolók tekintetében azonban mindenképpen szükség van a hazai szabályok figyelembe vételére.

Dolgozatom témájának aktualitását az adja, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium 2013-ban elkezdte az IFRS-ek magyarországi bevezetésének előkészítését, és javasolt ütemterve szerint elsőként, 2017-től a hitelintézetek, illetve a tőzsdén jegyzett vállalkozások egyedi pénzügyi kimutatásai tekintetében lenne kötelező az IFRS-ek bevezetése (Németh, 2014). Az általam választott OTP Bank Nyrt. hitelintézet és egyben tőzsdén jegyzett vállalkozás is, mely nemcsak konszolidált, hanem egyedi beszámolóját is elkészíti a nemzetközi standardok szerint. Számára a 2017-ben kötelezővé váló bevezetés könnyítést jelentene. Jelenleg a Bank egyedi beszámolóját IFRS és hazai szabályok szerint is közzéteszi, ezáltal vizsgálatom szekunder adatait biztosítja.

Célom annak megállapítása ezeken a beszámolókon keresztül, hogy a két rendszer hol tér el egymástól jelentősen, melyek azok a tényezők, amik magyarázzák a főbb különbségeket. Célom eléréséhez megvizsgálom a szabályrendszerek előírásait, a beszámoló tartalmára, struktúrájára vonatkozó követelményeket a hitelintézetek szempontjából. Ezt követően mind az eszköz mind a forrás oldalon konkrét tételek elemzésén keresztül állapítom meg az eltérések okait, melyhez a mérleg és a kiegészítő melléklet adatai egyaránt szükségesek.

3. HITELINTÉZETEK SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

A pénzügyi piacok hatékony működésének elengedhetetlen feltétele, hogy a pénzügyi közvetítők beszámolóikat olyan előírások szerint készítsék, melyek igazodnak a gazdálkodó szervezet tevékenységének sajátosságaihoz, így megbízható, valós kép kialakítását teszi lehetővé a gazdálkodó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

A pénzügyi közvetítői szektor, s ezen belül is a vizsgálatom alapját képező hitelintézetek a gazdasági és magánszféra szinte minden szereplőjével kapcsolatba kerülhetnek, ezért elengedhetetlen, hogy folyamatosan naprakész, pontos információkat tudjanak szolgáltatni működésükről.

3.1. HITELINTÉZETEK KÖRÉNEK MEGHATÁROZÁSA

A pénzügyi közvetítői szektor legkorábban kialakult szervezetei közé tartoznak a pénzügyi intézmények, melyek termékeikkel, szolgáltatásaikkal tevékeny résztvevői a pénzügyi piacok működésének.

A pénzügyi intézmények különböző szervezeti formákban működhetnek, hitelintézetként vagy pénzügyi vállalkozásként. Az elkülönítés fő szempontja az általuk végezhető tevékenységek köre. A közöttük lévő különbség tehát abban nyilvánul meg, hogy a hitelintézet klasszikus pénzügyi közvetítői feladatok ellátására – betétgyűjtésre, hitelnyújtásra – hivatott, s ezen műveletei révén képes pénzteremtésre, míg a pénzügyi vállalkozás esetén ez a pénzteremtő funkció nem érvényesül, mivel betét üzletszerű gyűjtésére nem jogosult (Veres–Gulyás, 2008).

A hitelintézetek körét a 2014. január 1-jén hatályba lépő – 1996. évi CXII. törvényt felváltó – 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (továbbiakban Hpt.) határozza meg, mely szerint hitelintézetnek az a pénzügyi intézmény minősül, amely a törvényben meghatározott pénzügyi szolgáltatások közül legalább betétet gyűjt, vagy más visszafizetendő pénzeszközt fogad el a nyilvánosságtól (ide nem értve a jogszabályban meghatározott nyilvános kötvénykibocsátást), valamint hitelt és pénzkölcsönt nyújt. Kizárólag hitelintézet jogosult betét gyűjtésére, valamint saját tőkéjét meghaladó mértékben – hitelintézet vagy állam által a visszafizetésre vállalt kezesség vagy bankgarancia nélkül – más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól való elfogadására, pénzváltási tevékenység végzésére.

A hitelintézet szervezeti formáját tekintve csak bank, szakosított hitelintézet vagy szövetkezeti hitelintézet (takarékszövetkezet) lehet.

Mivel dolgozatom célja az OTP Bank Nyrt. pénzügyi kimutatásainak vizsgálata, így a hangsúlyt a hitelintézeteken belül is legfőképpen a bankokra helyezem.

A bank az a hitelintézet, mely a pénzügyi szolgáltatások körébe tartozó tevékenységek közül

- betét gyűjtését és más visszafizetendő pénzeszköz nyilvánosságtól történő elfogadását,
- hitel és pénzkölcsön nyújtását, valamint
- pénzforgalmi szolgáltatások nyújtását

üzletszerűen végzi (2013. évi CCXXXVII. törvény).

Kizárólag bank kaphat engedélyt a pénzügyi szolgáltatások teljes körének végzésére. Ezen tevékenységek végzése azonban megköveteli, hogy a bank működéséhez megfelelő minimális induló tőkével rendelkezzen, így az alapításkori minimális jegyzett tőke követelmény jelentősen meghaladja a részvénytársaságoktól elvárt alapításkori tőkeminimumot. Ebből következően a törvényben meghatározottak szerint bankot legalább 2 milliárd forint induló tőkével lehet alapítani (2013. évi CCXXXVII. törvény).

3.2. HITELINTÉZETEK BESZÁMOLÁSI KÖTELEZETTSÉGE

A 2000. évi C. törvény a számvitelről (továbbiakban Sztv.) hatálya alá tartozó gazdálkodó fogalmába a pénzügyi intézmények is beletartoznak, így a hitelintézetek is kötelesek tevékenységükről meghatározott időszakonként beszámolót készíteni. Ezen kötelezettségüknek a törvény előírásai szerint minden esetben éves beszámoló készítésével tesznek eleget, melyet kettős könyvvitellel kell alátámasztaniuk.

A számviteli törvény egységes szabályozási keretrendszerének következtében a hitelintézetek számviteli információs rendszere alapelveiben megegyezik a vállalkozások által alkalmazott számviteli rendszerrel. A hitelintézetek speciális, vállalkozásoktól eltérő tevékenysége miatt azonban a hitelintézetek számviteli rendszere konkrét megjelenési formáját tekintve sajátosságokkal is bír. Ez abból adódik, hogy ők nem termelő tevékenységet végeznek, hanem egyrészt finanszírozási lehetőséget teremtenek a gazdasági szereplők számára, másrészt megtakarítási lehetőséget kínálva összegyűjtik a felesleges pénzeszközöket, illetve újra elosztják azokat. A banki számvitel ennek megfelelően a pénz-

mozgások nyomon követésére és az ezzel kapcsolatos kockázatokra helyezi a hangsúlyt (Fridrich–Mitró, 2009).

A hitelintézetek éves beszámolója a számviteli törvény által általánosan meghatározott részekből tevődik össze:

- hitelintézeti mérleg,
- hitelintézeti eredménykimutatás és
- kiegészítő melléklet.

A hitelintézetek éves beszámolójának nem része az üzleti jelentés, de ettől függetlenül össze kell állítani, s adatainak, megállapításainak összhangban kell állniuk az éves beszámoló megfelelő adataival, információival (Fridrich–Mitró, 2009).

A Hpt. meghatározza, hogy az éves beszámolót, valamint az adózott eredmény felhasználására vonatkozó határozatot a pénzügyi intézmény köteles megküldeni a Felügyeletnek legkésőbb a tárgyévet követő év május 31-ig, összevont (konszolidált) éves beszámoló esetén legkésőbb a tárgyévet követő év június 30-ig. A Sztv. ezen túlmenően azt is előírja a hitelintézetekkel és pénzügyi vállalkozásokkal kapcsolatban, hogy üzleti évük nem térhet el a naptári évtől.

A hitelintézetek által végzett fent említett sajátos tevékenységek miatt az éves beszámoló egyes részeit e sajátosságokat is figyelembe vevő tartalommal és struktúrában kell összeállítani. A beszámoló készítésére és könyvvézetési kötelezettségre vonatkozó sajátosságokat a számviteli törvényt kiegészítő 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet írja elő. A hitelintézetek a számviteli törvény előírásait e rendeletben foglalt eltérésekkel kötelesek alkalmazni. Mindemellett fontos követelmény rájuk nézve, hogy belső számviteli rendjüket úgy alakítsák ki, hogy annak adataiból év közben is ki lehessen elégíteni az MNB információs igényeit. Ez a velük szemben kívülről támasztott többletelvárás tevékenységük kockázati jellegére vezethető vissza (Veres–Gulyás, 2008).

A hitelintézetek vállalkozásoktól eltérő, sajátos beszámoló- készítési kötelezettségére tekintettel a következő fejezetekben az általuk készítendő mérleg bemutatása a célom. További munkám során a beszámoló e részével foglalkozom részletesebben. Meg kell azonban jegyezni, hogy a számviteli törvényben meghatározott beszámolási kötelezettség értelmében a vállalkozásokhoz hasonlóan a hitelintézetek is kötelesek a mérleg mellett eredménykimutatást és kiegészítő mellékletet is készíteni, azonban dolgozatomban terjedelmi kötöttségek miatt ezek részletesebb vizsgálatára nem térek ki.

3.2.1. A hitelintézeti mérleg

A bank helyzetét, eszközeinek, forrásainak alakulását egy adott időpontban a bankmérleg szemlélteti. Mérlegtételeinek – vállalkozásoktól eltérő – sajátos tagolása lehetővé teszi, hogy a mérlegből közvetlenül vagy közvetetten (további kiegészítő információk segítségével) megállapítható legyen a saját és idegen tőke összege, illetve aránya, az ügyfélbetétek biztonsága, az eszközök pénzzé tehetőségi foka (mobilitása), a hitelek kihelyezési kockázata, az eszközök és források likviditási kapcsolata illetve egymással összefüggő költségei (ráfordításai) és jövedelmei (Fridrich–Mitró, 2009).

A bank, illetve a vállalkozások által készítendő mérlegek szerkezetét tekintve mindössze az eszközökre és forrásokra bontásban tapasztalhatunk egyezést.

Az eszközök a bank vagyonának fajtáit mutatják be, míg a források a finanszírozás módjára utalnak. A bankok mérlegének tagolásában jelentős szerepet játszik az eszközök és források lejárata. Ezek alakulása, valamint egymáshoz való viszonya meghatározó a bank likviditására, jövedelmezőségére nézve, illetve befolyásolja a bank kockázatát is (Baka et al., 2006).

A hitelintézetek mérlege csak egyféle – kétoldalasnak megfeleltethető – formában készíthető el, és az egyes mérlegsorok belső részletezésétől eltekintve a következőképpen (1. táblázat) épül fel.

1. táblázat: Hitelintézetek mérlegének felépítése

Eszközök (aktívák)	Források (passzívák)
1. Pénzeszközök 2. Állampapírok 3. Hitelintézetekkel szembeni követelések 4. Ügyfelekkel szembeni követelések 5. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, beleértve a rögzített kamatozásúakat is 6. Részvények és más változó hozamú értékpapírok 7. Részvények, részesedések befektetési célra 8. Részvények, részesedések kapcsolt vállalkozásban 9. Immateriális javak 10. Tárgyi eszközök 11. Saját részvények 12. Egyéb eszközök 13. Aktív időbeli elhatárolások	1. Hitelintézetekkel szembeni kötelezettségek 2. Ügyfelekkel szembeni kötelezettségek 3. Kibocsátott értékpapírok miatt fennálló kötelezettség 4. Egyéb kötelezettségek 5. Passzív időbeli elhatárolások 6. Céltartalékok 7. Hátrasorolt kötelezettségek 8. Jegyzett tőke 9. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-) 10. Tőketartalék 11. Általános tartalék 12. Eredménytartalék ($\pm$) 13. Lekötött tartalék 14. Értékelési tartalék 15. Mérleg szerinti eredmény ($\pm$)
Eszközök összesen	Források összesen
Ebből: - FORGÓESZKÖZÖK - BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	Ebből: - RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK - HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK - SAJÁT TŐKE

Forrás: Veres–Gulyás, 2008

Amint azt az 1. táblázat is jól szemlélteti, a hitelintézeti mérlegben eszközoldalon a forgóeszközök, illetve a befektetett eszközök, forrás oldalon pedig a rövid és hosszú lejá-

ratú kötelezettségekhez és a saját tőkéhez kapcsolódó mérlegfőcsoportok nem szerepelnek. Ezeket az információkat kigyűjtéssel kell megállapítani az egyes mérlegsorok belső tagolása által szolgáltatott információk alapján és a mérleg eszköz és forrás főösszege alatt tájékoztató adatként kell feltüntetni, mivel az egyes csoportokon belül jelenik meg szempontként az esedékesség, a lejárát, illetve a befektetési időtartam szerinti bontás. Ez úgy valósul meg, hogy a táblázatban felsorolt csoportokon belül különböző rendező elvek alapján további részletezésre kerül sor. Ilyen rendező elvek lehetnek eszközoldalon az eszköz lejárata, a nyújtott szolgáltatás típusa, a partner típusa, a forgalmazás helye, a pénzügyi eszköz sajátossága. Forrásoldalon hasonló rendező elvek érvényesülnek, a források esedékessége, a nyújtott szolgáltatás típusa, a partner típusa, a kötelezettség keletkezésének helye szerint részleteződnek az egyes tételek. Az egyes rendezőelvek szerinti csoportosítás vegyesen, sokszor egy- egy eszköz- vagy forráscsoporton belül kombináltan is megjelenik (Fridrich–Mitró, 2009).

A hitelintézetek mérlegének vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy „[...] a követelések miatt és a befektetésekhez kapcsolódóan várható veszteségek fedezetére – a számviteli törvény általános előírásainak megfelelően – értékvesztést kell elszámolniuk. Így a mérleg eszköz oldalán a minősített kintlévőségek és befektetések értéke „nettó” módon jelenik meg, azaz az elszámolt értékvesztésekkel csökkentett, a visszaírt értékvesztésekkel növelt összegben.” (Fridrich–Mitró 2009. p. 66.)

4. SZÁMVITELI GLOBALIZÁCIÓ

A gazdasági életben az elmúlt néhány évtized során olyan változások mentek végbe, melyek hatására felgyorsult a tőkeáramlás, a vállalati kapcsolatok kiszélesedtek, nemzetköziesedtek. A gazdálkodó szervezetek jelentős része napjainkban multinacionális, tevékenységük nem egy ország határain belülre korlátozódik, így a nemzeti határok egyre inkább jelentőségüket veszítik nemcsak kereskedelmi, hanem befektetői szempontból egyaránt. A multinacionális vállalatok nemzetközi piacokon történő megjelenésével és terjeszkedésével tőkeigényük folyamatosan növekszik, tehát „[...] a gazdaság globalizálódásával természetes módon alakult ki az igény arra nézve, hogy az egyes gazdálkodókról egységes szabályok alapján kapjanak képet a befektetők (jelenlegiek és jövőbeliek), a hitelezők és az egyéb érdekhordozók.” (Lakatos 2013a. p. 4.)

A nemzetközi vállalatoknak szembesülniük kellett azzal a problémával, hogy az alkalmazott számviteli szabályok világszerte különböznek egymástól. Ennek következtében pénzügyi kimutatásaikat kétszer kell elkészíteniük: egyszer belföldön a hazai szabályok szerint, valamint külföldön az ottani szabályok figyelembe vételével. Ez a gyakorlat azt a kockázatot rejtheti magában, hogy azonos problémákat különbözőképpen kezelnek az egyes országokban (Fritz–Lämmle, 2003), így a számviteli szabályok országonkénti eltérései jelentős különbséget eredményezhetnek a vállalatok megítélésében. Teljesítményük nem, vagy csak nehezen hasonlítható össze egymással, megnehezítve ezzel a különböző érdekhordozók számára a gazdálkodó szervezetek vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetének pontos megítélését, ezáltal a helyes döntés meghozatalát.

4.1. NEMZETKÖZI SZÁMVITELI RENDSZEREK

A számvitel nemzetközi szabályozása Kapásiné–Eperjesi (1999) szerint három nagy rendszeren keresztül valósul meg napjainkban, ezek

- az Európai Unió irányelvei, melyeket a tagállamoknak nemzeti törvényeikbe adaptálniuk kellett, illetve az Európai Közösség rendeletei, melyek adaptáció nélkül kötelezően alkalmazandók a tagállamokban,
- a Nemzetközi Számviteli Standardok (International Accounting Standards, azaz IAS-ek), valamint az ezek folytatásaként értelmezhető Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (International Financial Reporting Standards,

IFRS-ek), melyek alkalmazása már a világ számos országában megengedett vagy elvárt, valamint

- az Amerikai Egyesült Államokban Általánosan Elfogadott Számviteli Alapelvek (US GAAP), amelyekben a jogszabályként kezelt előírások (standardok) mellett nagy szerep jut a bírósági döntéseknek.

Az elmúlt években számos nemzetközi cég, pénzügyi elemző, különböző nemzetközi szervezetek tettek erőfeszítéseket azért, hogy a számviteli standardok harmonizációja megvalósuljon. Mindezt annak érdekében, hogy elkerülhetőek legyen a pénzügyi kimutatásokban lévő különbözőségek, csökkenjenek az ezzel kapcsolatos extra költségek, elkerüljék a pénzügyi kimutatások többféle változatának készítését, illetve külföldi befektetőket nyerjenek (Epstein–Mirza, 2003).

A következő fejezetekben ismertetem az egyes rendszereket, valamint kitérek arra, hogy milyen erőfeszítések történtek annak érdekében, hogy a harmonizáció megvalósuljon, s nemzetközi viszonylatban is olyan beszámolók álljanak az érdekeltek rendelkezésére, melyek alapján összehasonlíthatóvá válnak az egyes társaságok eredményei, teljesítményei.

4.1.1. Az Európai Unió számvitele

Az Európai Unió megalakulásakor célul tűzte ki a négy szabadságjog – az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlásának – biztosítását. Az egységes, harmonizált számviteli rendszer elengedhetetlen a tőke szabad áramlásának eléréséhez, hiszen ennek megvalósulásával képes egy tagállam bármely potenciális befektetője eldönteni, hogy megéri-e neki egy másik tagállam valamely gazdálkodó egységébe tőkét investálni, illetve az összehasonlítható adatok függvényében képes a különböző célországok különböző társaságai közötti, számára legjövedelmezőbb döntés meghozatalára (Beke, 2013).

Az Európai Unión belül a számvitel egységesítésére való törekvés már az 1970-es években megkezdődött. Az elvárásokat keretjelleggel fogalmazták meg, tág mozgásteret biztosítva ezzel a tagállamok nemzeti sajátosságai, hagyományaik érvényesítésére (Pál, 2011). Az egyes országokban a számviteli rendszerek kialakulására azonban jelentős hatást gyakorolt a jogrendszer, az adózási rendszer, tőkepiaci jellemzők, a vállalatok jellemző finanszírozási módja, tulajdonosi szerkezete, az inflációs szint, valamint gazdasági, politikai és kulturális tényezők egyaránt. A különböző országokban a pénzügyi beszámolók

különböző célokat szolgálnak. Az adózási, illetve statisztikai célok mellett napjainkban általános tendencia a tulajdonosok és hitelezők érdekeinek előtérbe kerülése (Kazainé, 2008). Ezek a tényezők, illetve az EU szabályozásának keretjellege azt eredményezi, hogy a tagállamok számviteli rendszereiben még napjainkban is fennállnak különbségek.

Az Európai Unió számviteli szabályozása több szinten valósul meg:

- *Irányelvek:* olyan keretjellegű jogszabályok, melyeket a tagállamok beépítenek nemzeti szabályozásaikba. Céljuk az egységes szemléletű beszámoló-készítés annak érdekében, hogy a társaságok adatai összehasonlíthatóak és egyértelműek legyenek. Az irányelveket nem kötelező szó szerint beépíteni a nemzeti szabályozásba, de azt az irányelvekkel ellentétesen nem lehet kialakítani (Orbán, 2014).
- *Rendeletek:* az Európai Unió tagállamaiban külön adaptáció nélkül lépnek hatályba. A rendeletek alkalmazása a tagállamok egészére vonatkozóan kötelező és közvetlenül alkalmazandó (Beke, 2013).
- *Közlemények:* nemzeti szabályozásba történő beépítésük nem kötelező, mindössze szakmai útmutatást nyújtanak. Kiadásuk célja, hogy pontosítsanak néhány a nemzeti számviteli szabályozásban esetenként eltérően kezelt fogalmat a megbízható és valós összkép biztosítása érdekében. Céljuk továbbá, hogy irányt mutassanak, hogyan lehet a gazdasági változásokhoz kapcsolódó új információigényeknek az általános kereteken belül megfelelni.
- *Ajánlások:* átvétele a nemzeti szabályozásba szintén nem kötelező, csupán megoldási javaslatokat nyújtanak. Ha azonban a tagállam egyetért az abban megfogalmazottakkal, akkor nemzeti szabályozását úgy módosítja, hogy az ajánlások javaslatai, útmutatásai a nemzeti szabályozásban érvényre jussanak (Bartha et al., 2013).

Az Európai Unió szabályok mellett, attól függetlenül megjelent az igény egy olyan számviteli rendszer létrehozására, melyet világviszonylatban elismernek, elfogadnak és alkalmaznak. Ezt a szerepet töltik be a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok.

4.1.2. Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok

Az IFRS-eket egy londoni székhelyű nemzetközi szervezet, a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) bocsátotta ki, amely 2001-ben váltotta fel a Nemzetközi Számviteli Standard Bizottságot (IASC). A Nemzetközi Számviteli Standardokat (IAS) az IASC adta ki, s e szervezet átalakulásával 2002 márciusától az új, IASB által kiadott standardok az IFRS nevet viselik. A régebbi standardok megtartják az IAS elnevezést és továbbra is érvényben maradnak, folyamatosan átdolgozzák, kiigazítják őket, és valószínűleg még évtizedeken keresztül alkalmazhatóak lesznek (Grünberger, 2011).

A nemzetközi szabványok mellett fontos szerepük van azok értelmezésének is. Az Állandó Értelmezési Bizottság (SIC) azzal a céllal jött létre, hogy értelmezéseket készítsen az IAS standardokhoz, amelyeket az IASC jóváhagy. Az IASC átalakulásával nemcsak az újonnan kiadott standardok elnevezése változott, hanem a SIC is nevet változtatott és IFRIC-ként (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Értelmezési Bizottság) folytatta tovább tevékenységét, illetve útmutatást ad az IAS-ekben vagy IFRS-ekben nem részletezett kérdésekben (Bartha et al., 2013).

A jelenleg hatályos IFRS-ek tehát a hatályban tartott (többnyire átdolgozott) régi standardokból (IAS), az azokhoz tartozó hatályban lévő értelmezésekből (SIC), az IASB által kibocsátott új standardokból (IFRS) és az IFRIC által kiadott új értelmezésekből (IFRIC) állnak (Ormos, 2006). A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok fogalma magában foglalja ezen kívül a szabályok összhangját megalapozó Keretelveket, melyek támogatják a standardalkotót új standardok kialakításában, segítik a már meglévő standardok felülvizsgálatát, továbbfejlesztését. Segítséget nyújtanak továbbá a pénzügyi kimutatások készítői számára a standardok alkalmazásában is. A Keretelvek és a standardok nem egyenrangúak, a standardalkotónak tudomása van róla, hogy helyenként ellentmondás van közöttük, ebben az esetben mindig a standard előírásai érvényesülnek (Finch, 2013).

Az IASB legfőbb célja, hogy létrehozzon egy minőségi, általánosan elfogadott és elismert szabványrendszert, mely használatával elősegíti a gazdálkodók beszámolóinak összehasonlíthatóságát. Lényeges, hogy az így kialakított szabványrendszert ne csak a vállalkozások körén alkalmazzák, hanem a gazdálkodó szervezetek mindegyike e szerint készítse pénzügyi kimutatásait. Ennek megvalósítására való törekvésről már 2000-ben tanúbizonyságot tett a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság – a banki tevékenységet szabályzó testületek nemzetközi szervezete –, amikor 15 IAS standardot vizsgált meg és támogatásáról

biztosította a standardalkotót (IASB), ezáltal megteremtődtek a feltételei a standardok banki szférában való széleskörű alkalmazásának is (Novák, 2005).

4.1.3. Egyéb nemzetközi számviteli rendszerek

Európában országonként egymástól eltérő megoldások alkalmazásával jöttek létre különböző számviteli rendszerek. Jellemzőiket tekintve ezeket két nagy csoportba lehet besorolni, ez alapján megkülönböztetjük az angolszász és a kontinentális számviteli megközelítést. E két rendszer egymástól eltérő felfogása főként a történelmi fejlődésben, a jogi háttérben, gazdasági viszonyokban fennálló különbségekben keresendő, valamint a vállalatfinanszírozási és adózási rendszerek eltéréseire vezethető vissza (Pál, 2011).

A kontinentális modell a kodifikált jogon alapszik, törvényeken, jogszabályokon keresztül szabályoz. Ez a rendszer alakult ki többek között Németországban, Franciaországban, Olaszországban és Magyarországon is (Orbán, 2014).

Az angolszász modell ezzel szemben a precedensjogra épül, mely a bírósági jogalkotáshoz kapcsolódik, egyedi esetekből kiindulva próbál meg általános szabályokat megfogalmazni. Az így létrehozott szabályok jóval részletesebbek, mint a kontinentális európai törvények. Az angolszász modellek közé tartozik az Egyesült Királyságban létrehozott UK GAAP, a kanadai Canadian GAAP, valamint a kiemelkedő jelentőséggel bíró US GAAP is (Orbán, 2014).

A US GAAP a nemzetközi számviteli szabályozás legrégebben kialakult rendszere, mely elsősorban az Amerikai Egyesült Államok területén, illetve szabályai alapján működő gazdasági társaságokat szabályozza. Az USA-ban kialakított „Általánosan Elfogadott Számviteli Alapelvek” (US GAAP, United States Generally Accepted Accounting Principles) alapvető célja a befektetők megóvása és az adatok nyilvánosságát biztosító szigorú rendszer létrehozása (Bartha et al., 2013).

A US GAAP legfőbb standardalkotó szerve a FASB (Pénzügyi és Számviteli Standardok Testülete), mely 1973-ban jött létre, a szabályok végső elfogadója az Amerikai Tőzsd felügyelet (SEC, Securities and Exchange Commission). Az USA hatóságai hosszú időn keresztül úgy gondolták, hogy a US GAAP a globális számviteli harmonizáció egyedül elfogadható alapja. A US GAAP a precedensjogból adódóan nagyon részletes szabályozás, minden elképzelhető esetre megoldást ad, ugyanakkor nagyon sok a kivétel és a kiskapu, lehetőséget teremtve ezzel a „kreatív számvitel” gyakorlatára. A közelmúlt nagy számviteli, könyvvizsgálati botrányai (ENRON, World Com) megrendítették a US GAAP-

be vetett bizalmat, nyitottabbá tették az USA szakmai közvéleményét egy kevésbé részletes, inkább elvi alapon nyugvó új számviteli rendszer elfogadására (Pál, 2011).

4.2. AZ IFRS-EK „GYŐZELME” ÉS HAZAI ALKALMAZÁSA

A globalizáció következménye és egyben igénye is, hogy az üzleti kommunikáció és annak nyelvezete is egységesítésre kerüljön. A gazdálkodásban a kommunikáció egyik eszköze, „közös nyelve” a számvitel. Ebből következően a gazdálkodók vagyoni, pénzügyi és jövedelmezőségi helyzetének egységes elvek alapján történő megítélése érdekében világszinten törekszenek a „közös számviteli nyelv” megteremtésére (Beke–Tiszberger, 2012). Ennek eléréséhez a különböző szabályozások több szinten történő harmonizálására van szükség. Egyrészt meg kell, hogy valósuljon a két meghatározó számviteli rendszer, az IFRS és a US GAAP konvergenciája. További nélkülözhetetlen feltétel az Európai Unió számviteli szabályozásának és az IFRS-eknek az egymáshoz való közelítése, illetve ezen keresztül az IFRS-ek adaptálása az egyes tagállamok nemzeti szabályozásaiba.

Jelenleg a két legelterjedtebb és legszélesebb körben alkalmazott beszámolási rendszer az IFRS és a US GAAP. E rendszerek azonban mind felépítésükben, mind tartalmi elemeikben eltéréseket mutatnak. Az IFRS és a US GAAP közti konvergencia 2002-ben vette kezdetét, amikor létrejött az ún. Norwalki Megállapodás az IASB és a FASB között. A megállapodás lényege, hogy olyan magas színvonalú, egymással összhangban lévő standardokat hoznak létre, amelyek mind a nemzeti, mind a nemzetközi szintű vállalatok beszámolóira alkalmazhatóak. A két szervezet elkötelezte magát, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy a két standardrendszer kompatibilitását minél hamarabb megvalósítsák, illetve az összhangot fenntartsák (Zsellér, 2007). 2007-ben jelentős előrelépés történt a szabályok konvergenciáját illetően: A SEC 2007 novemberében közzétett határozata alapján az amerikai tőzsdén jegyzett külföldi vállalkozások összehasonlítási kötelezettség nélkül választhatnak, hogy beszámolóikat IFRS vagy US GAAP szerint készítik el. A tervek szerint pedig legkorábban 2015. január 1-jétől kötelezővé válhat az IFRS-ek alkalmazása az amerikai tőzsdei társaságok pénzügyi beszámolójának elkészítésekor (II).

A harmonizáció konkrét megvalósításának módját jelenti egyrészt az előbb ismertetett IASB és FASB együttműködés, az Európai Unión belül pedig az IFRS-ek saját szabályrendszerbe történő beillesztése mindenkire kötelező érvényű rendeleteken, illetve az érintettekre vonatkozóan kötelező érvényű határozatokon keresztül, melyek a nemzeti jogrendbe illesztve fejtik ki hatásukat (Kováts, 2008).

A beszámolók nemzetközi szintű összehasonlíthatóságának érdekében az Európai Unió lemondott saját standardok kidolgozásáról és befogadta az IFRS-eket (Szabóné, 2006). Ennek tanúbizonyságát adja az Európai Bizottság 1606/2002-es rendelete (IAS-rendelet), melynek értelmében 2005. január 1-jétől az Európai Unió tőzsdéin jelen lévő társaságoknak konszolidált beszámolóikat az IFRS-ek szerint kell elkészíteniük. A rendelet azonban bizonyos feltételeknek megfelelő társaságok esetében könnyítést engedélyez a tagállamok számára. Ennek értelmében 2007-ig mentességet kapnak az amerikai tőzsdén jegyzett, beszámolójukat US GAAP szerint készítő részvénytársaságok, valamint azok a társaságok, amelyeknek csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapírjaikat jegyzik az EU-ban (1606/2002/EK rendelet).

Az IAS-rendelet felhatalmazza a tagállamokat, hogy a kötelezettek körét saját hatáskörben más vállalkozásokra is kiterjesszék. A hazai szabályozás a tőzsdén nem jegyzett vállalatok számára választási lehetőséget biztosít, hogy konszolidált beszámolójuk készítése során a hazai szabályozást vagy a nemzetközi standardokat veszik alapul. Az egyedi beszámolók esetében azonban a hazai szabályozás nem engedélyezi a nemzetközi standardok alkalmazását, azt továbbra is a magyar számviteli törvény előírásai szerint kell elkészíteni (Kazainé, 2008).

A rendelet tagállami mivoltunk miatt kötelező Magyarországra, a benne foglaltakat a hazai gazdálkodó egységekre is alkalmazni kell. Magyarország harmonizációs folyamatban betöltött szerepét vizsgálva megállapítható, hogy a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény az Európai Unió számviteli irányelveivel összhangban van, illetve olyan előírásokat is tartalmaz, amelyek más, nemzetközi szinten elismert számviteli rendszerekben (IFRS, US GAAP) is elfogadottak, így azt mondhatjuk, hogy a magyar számvitel nincs lemaradva a nemzetközi elvárásoktól (Böcskei, 2003). A közép-kelet-európai régió EU tagországaival összehasonlítva azonban az látszik, hogy a magyar szabályozásnál minden ország szélesebb körben alkalmazza az IFRS-t. A felzárkózás megvalósítására 2013 végén kezdődtek meg a kerekasztal-tárgyalások a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok magyarországi bevezetéséről. Amennyiben a tárgyalások eredményesek lesznek, akkor a jelenlegi körnél szélesebb réteget érintene az IFRS-ek szerinti jelentési kötelezettség, illetve opcionális alkalmazási lehetőség (PWC, 2013).

A Nemzetgazdasági Minisztérium javasolt ütemterve szerint a hitelintézetek esetében és a tőzsdén jegyzett vállalkozások egyedi pénzügyi kimutatásaira 2017-től kötelező lenne az IFRS-ek alkalmazása (Németh, 2014). A hitelintézetek első körben történő bevonását az magyarázza, hogy az ő számviteli rendszerük alkalmas leginkább a Nemzetközi

Pénzügyi Beszámolási Standardok bevezetésére. Ennek oka, hogy többségük külföldi anyavállalattal rendelkezik, melyeknek IFRS szerinti adatokra van szükségük a konszolidált beszámoló elkészítéséhez (Molnár, 2013).

A standardizáció, azaz a világszerte egységes számviteli szabályrendszer alkalmazása következtében megszűnhetnének a párhuzamos – hazai és nemzetközi elveken alapuló – adatszolgáltatások, ennek következtében a vállalatok adminisztrációs költségei csökkenhetnének, a kapott eredmények egyszerűen, további átalakítás nélkül összehasonlíthatóvá válnának (Hill, 2012). Fontos azonban azt is látni, hogy az IFRS-ekre történő átállás mind szabályozói, mind alkalmazói oldalon jelentős erőforrást igényel. Elengedhetetlen feltétele a megfelelő képzettséggel és tudással rendelkező szakembergárda, valamint az adózás szabályrendszerének megfelelő átalakítása. Gondoskodni kell egyrészt arról, hogy az adózási jogszabályok harmonizációja időben, az átállás várható dátumára elkészüljön, másrészt ki kell alakítani egy olyan szabályrendszert, ami biztosítja, hogy az átállás végrehajtása adósemleges és versenysemleges maradjon. Az átállás tehát sem adómegtakarítást, sem többletadóterhet nem eredményezhet, a versenysemlegesség értelmében pedig biztosítani kell, hogy a továbbra is magyar számviteli szabályok szerint jelentő társaságok ne élvezzenek előnyt és ne szenvedjenek hátrányt az IFRS-t alkalmazó társaságokkal szemben (Németh, 2014).

5. AZ IFRS SZERINTI PÉNZÜGYI KIMUTATÁSOK

A Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) célkitűzéseit elsődlegesen az IFRS-ek kidolgozásával éri el, valamint azzal, hogy támogatja ezen standardok alkalmazását az általános célú pénzügyi kimutatásokban és egyéb pénzügyi beszámoló-készítés során. Az IFRS-ek központi fogalma az általános célú pénzügyi kimutatás, mely a beszámolás outputját jelenti. Az általános célú pénzügyi kimutatások az azt felhasználók széles körének információs igényeit hivatottak kielégíteni, nem konkrét céllal, mögöttes szándék nélkül készülnek (Lakatos, 2013b). A felhasználók nincsenek olyan helyzetben, hogy speciális információsükségletükhöz szabott beszámolók készítését kérhessék.

Az IAS 1 standardot az IFRS-ekkel összhangban elkészített általános célú pénzügyi kimutatásokra kell alkalmazni. A standard célja az általános célú pénzügyi kimutatások prezentálására vonatkozó alapvetések bemutatása, melyek lehetővé teszik az összehasonlíthatóságot más gazdálkodók adataival, illetve a saját megelőző időszaki adatokkal (Ormos, 2006).

5.1. A PÉNZÜGYI KIMUTATÁSOK PREZENTÁLÁSA – IAS 1

Az általános célú pénzügyi kimutatások azzal a céllal készülnek, hogy a felhasználók széles köre számára a gazdálkodó egység pénzügyi helyzetéről, teljesítményéről és cash flow-ról olyan információkat adjanak, melyek hasznosak számukra gazdasági döntéseik meghozatala során. E célkitűzés elérése érdekében információt nyújtanak a gazdálkodó eszközöiről, kötelezettségeiről, saját tőkéjéről, bevételeiről és ráfordításairól – beleértve a nyereségeket és veszteségeket –, a saját tőkében bekövetkező egyéb változásokról és a cash flow-ról. Teszik mindezt a következő megjelenési formákban:

- pénzügyi helyzet kimutatása,
- (átfogó) eredménykimutatás,
- saját tőke változás kimutatása,
- cash- flow kimutatás,
- kiegészítő megjegyzések.

Az első négy kimutatást szokás a pénzügyi kimutatások számszaki részének nevezni, az ötödik pedig a szöveges rész.

A fentieken túl sok gazdálkodó vezetés által készített jelentést, illetve egyéb jelentéseket és kimutatásokat (például környezetvédelmi jelentés, hozzáadottérték- jelentés) is közzétesz. Ilyen jelentések készítésére és prezentálására lehetősége van a gazdálkodónak, de nem kötelező jelleggel, ezek nem tartoznak az IFRS-ek hatálya alá (Szirmai, 2013).

5.2. AZ IFRS ÉS A MAGYAR SZÁMVITELI SZABÁLYOK SZERINT KÉSZÍTETT BESZÁMOLÓ ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Dolgozatomban az OTP Bank Nyrt. IFRS és magyar számviteli szabályok szerint készített egyedi beszámolóit hasonlítom össze, így munkám során figyelemmel kell lennem a banki sajátosságokra, illetve az egyedi beszámolók készítése során alkalmazott eljárásokra, szabályokra.

Az egyedi IFRS szerinti beszámoló összeállítására alapvetően két lehetőség van (Szakács, 2013) :

- a magyar számviteli szabályok szerinti beszámoló korrekciós tényezőkkel történő módosítása,
- olyan technikai (rendszerek, erőforrás, stb.), felügyeleti háttér kialakítása, amely lehetővé teszi a magyar számviteli szabályok szerint összeállított beszámoló helyett alapvetően IFRS szerinti beszámoló összeállítását.

Beke (2010) szerint a hazai szabályozásunk, könyvelési rendszerünk, beszámolási elveink és értékelési módszereink megfelelő alapul szolgálnak az IFRS-ek szerinti beszámoló összeállításához. A hazai beszámolók alapjául szolgáló könyvelés teljes körű információt szolgáltat a nemzetközi beszámolók elkészítéséhez is. A szerző ezen állítását azonban több kutatási munka is cáfolja. A KPMG (2012) kutatási eredményeit vizsgálva arra a megállapításra juthatunk, hogy legfőképpen ott jelentkeznek hiányosságok, ahol a hazai számviteli előírások és a nemzetközi standard előírásai jelentősen eltérnek egymástól (például becslések közzététele terén, valós értéknél). Gulyás (2014. p. 10.) szerint „[...] az IFRS szerinti beszámolók jelenlegi összeállítási elveinek alkalmazásakor az elkészítés erőforrás-igényes, és a kézi módosítások miatt jelentős hibalehetőséget hordoz magában”. A Deloitte 2011-es felmérésében hangsúlyozza, hogy „önmagában átültetni a magyar pénzügyi beszámolót IFRS-re időigényes és nem egyszerűen kivitelezhető művelet.” (12 p. 4.)

A számviteli törvény és az IFRS szerinti beszámolók vizsgálatakor azt tapasztalhatjuk, hogy nincs teljes egyezés a beszámolók felépítésében sem. A számviteli törvény sze-

rinti éves beszámoló részei – hitelintézetek esetében is – a mérleg, az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet (amely magában foglalja a cash- flow kimutatást). Az IFRS ezzel szemben a cash- flow kimutatást a pénzügyi kimutatások egy különálló részeként határozza meg. A magyar szabályozásban szereplő mérleg a nemzetközi gyakorlatban a pénzügyi helyzet kimutatása nevet viseli, az eredménykimutatásnak az átfogó eredménykimutatás feleltethető meg nemzetközi szinten. A cash- flow kimutatás elnevezésében nincs különbség a két rendszerben, a kiegészítő melléklet nemzetközi megfelelője pedig a kiegészítő megjegyzések (Notes).

A magyar szabályozás kötött formát határoz meg a mérleg és eredménykimutatás felépítésére egyaránt, az IAS 1 standard azonban nem ír elő kötelező struktúrát sem a mérleg (pénzügyi helyzet kimutatása) sem az eredménykimutatás esetében, mindössze minimum követelményeket határoz meg a bemutatandó sorokra vonatkozóan. Pénzügyi intézetek esetében javasolja az eszközök és kötelezettségek likviditás szerinti növekvő vagy csökkenő sorrendű bemutatását – a rövid illetve hosszú lejáratú elhatárolás helyett – a megbízhatóbb és relevánsabb információnyújtás érdekében (Ormos, 2006).

Az IFRS szerint készített mérleg eszköz- és forrásoldala is általában kevesebb mérlegsört tartalmaz, mint a hazai szabályok alapján készített mérleg. Ennek oka, hogy az IAS 1 nem teszi kötelezővé minden adat mérlegben való szerepeltetését, a kimutatás készítője azt a kiegészítő megjegyzésekben is közzéteheti (I3).

A hitelintézetek beszámoló készítési és könyvvézetési kötelezettségeit az általuk végzett tevékenységek sajátossága miatt a számviteli törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet szabályozza. Az IFRS-ek esetében nem létezik ilyen külön szabályozás a bankok speciális helyzetéből adódóan. A standardok mindegyike vonatkozik a hitelintézeti pénzügyi kimutatásokra is, nincs egy olyan standard, ami csak a bankok beszámoló-készítésére vonatkozó kötelezettségeket tartalmazná. Van azonban néhány standard, amely különösen jelentős a banki beszámoló szempontjából. Ezek elsősorban a pénzügyi instrumentumokra vonatkoznak.

1991. január 1-jén lépett hatályba az *IAS 30 Közzétételek a bankok és hasonló pénzügyi intézmények kimutatásaiban* standard, melyet az *IAS 39 Pénzügyi instrumentumok: Megjelenítés és értékelés* standard szövegével egészítettek ki 2001. január 1-től. Az IAS 30 standardot 2007. január 1-től felváltotta az *IFRS 7 Pénzügyi kimutatások közzététele* standard (I4). Bankok szempontjából meghatározó még az *IAS 32 Pénzügyi instrumentumok: bemutatás és közzététel* standard is.

A következő fejezetekben az OTP Csoport bemutatását követően az OTP Bank Nyrt. pénzügyi kimutatásain keresztül a hitelintézeti beszámolás, valamint az említett standardok kerülnek a vizsgálatok fókuszába.

6. ANYAG ÉS MÓDSZER

Dolgozatom témája a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) szerint készített beszámoló összehasonlítása a magyarországi számviteli szabályok figyelembe vételével készített beszámolóval a hitelintézetek vonatkozásában. Célom ezáltal a két rendszerben rejlő különbségek feltérképezése, azok okainak vizsgálata.

Mindezek megvalósításához, illetve a témában való elmélyüléshez több hazai és nemzetközi szakirodalom gyűjtése vált szükségessé. Elsődleges feladatommak tekintettem a hitelintézetek szervezeti sajátosságainak bemutatását, valamint a beszámolásukra vonatkozó szabályok áttekintését a 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.), a 2000. évi C. törvény, illetve a 250/2000. (XII.24.) Kormányrendelet segítségével.

A szakirodalmi áttekintés további részében ismertettem a főbb nemzetközi számviteli rendszereket, úgy mint az Európai Unió számviteli direktíváit, a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok rendszerét, valamint az Egyesült Államokban általánosan elfogadott számviteli elveket, a US GAAP-et. Ehhez a témában fellelhető magyar nyelvű, valamint angol és német szakirodalmi körre támaszkodtam.

Dolgozatom gyakorlati részében az OTP Bank Nyrt. egyedi éves beszámolóinak segítségével keresem az IFRS és a magyar számviteli szabályok eltéréseit. A Bank mérlegeinek összehasonlító elemzéséhez az Igazságügyi Minisztérium honlapjáról letölthető beszámolókat, valamint az OTP Bank honlapján fellelhető IFRS jelentéseket használom fel, ezek közül is első sorban a mérlegeket, a kiegészítő mellékleteket/megjegyzéseket, illetve a saját tőke változás kimutatását. Az elemzést a 2013-as évre vonatkozóan végzem el, azonban az ok-okozati összefüggések pontosabb bemutatása érdekében egyes esetekben a 2012-es év adatait is felhasználom. A két mérleg első ránézésre szembetűnő különbségeket mutat, melyek megértéséhez elengedhetetlen az IAS 1 standard áttekintése, melyben meghatározásra kerülnek az alapvető fogalmak, a pénzügyi kimutatások részei, illetve az ezekre vonatkozó előírások.

A mérleg eszköz oldalán a legfőbb különbségek a pénzügyi eszközök, a leányvállalatokban társult vállalkozásokban lévő és egyéb befektetések, valamint az immateriális javak értékeiben fedezhetőek fel, így eszközoldalon ezeket a tételeket helyezem vizsgálatom középpontjába. A forrásoldalon ugyanezen indok miatt az egyéb kötelezettségek és a saját tőke elemeit elemzem részletesebben.

A Bank esetében a pénzügyi eszközök meghatározó jelentőséggel bírnak, melyek vizsgálatához több standard előírásainak ismerete szükséges. A pénzügyi instrumentumok bemutatásával az IAS 32 standard, a megjelenítésükkel és értékelésükkel az IAS 39 standard foglalkozik részletesen. Jelenleg is fokozatosan zajlik ezen alapstandardoknak a megújítása, illetve más standardokkal történő felváltása, kibővítése. Erre szolgálnak az IFRS 7, 9 és 13 standardok.

A befektetések leányvállalatokban, társult vállalkozásokban és az egyéb befektetések is pénzügyi instrumentumnak minősülnek, azonban ezek a befektetések lényegében a konszolidációs számvitelt érintő kérdések, és nem elsősorban pénzügyi instrumentumok, ezért a nemzetközi standardok külön kezelik őket. Konszolidált beszámoló készítése során a leányvállalati konszolidációra az IFRS 10, társult vállalkozásokra vonatkozóan az IAS 28R standardok az irányadók, azonban az egyedi beszámoló készítése során a befektetések kezelését az IAS 27R standard szabályozza, a kapcsolt felekkel kapcsolatos közzétételre pedig az IAS 24 standard irányul, így vizsgálataim során az utóbbi két standard előírásait kell szem előtt tartanom.

Az eszközoldalon vizsgálatom tárgyát képezik továbbá az immateriális javak IFRS és Sztv. szerinti értékei, melyek összehasonlítására az IAS 38 standard segítségével kerül sor.

Forrásoldalon az egyéb kötelezettségek tételeinek vizsgálata során a kiegészítő mellékletekből származó információk adnak igazán támpontot, valamint a céltartalékok esetében az IAS 37, osztalékok elszámolásában az IAS 10 standardok. Az IFRS-ek a saját tőke részletesebb bemutatását követelik meg a saját tőke változás kimutatás kötelező elkészítésével, így a saját tőkében rejlő különbségek felderítéséhez ezt a kimutatást is felhasználom.

A standardok részletesebb előírásait, illetve az egyes tételeknél jelentkező eltéréseket a következő fejezetekben ismertetem.

7. AZ OTP BANK BEMUTATÁSA

Az OTP Bank jogelődje, az Országos Takarékpénztár Nemzeti Vállalat 1949. március 1-jén jött létre. A kezdetekben csak lakossági betétgyűjtéssel és hitelnyújtással foglalkozó társaság tevékenységi köre fokozatosan kibővült az 1970-es években a tanácsok pénzügyeinek kezelésével, a kétszintű bankrendszer kialakítását követően, a '80-as évek végétől pedig a vállalatok számára is megkezdte pénzügyi szolgáltatások nyújtását.

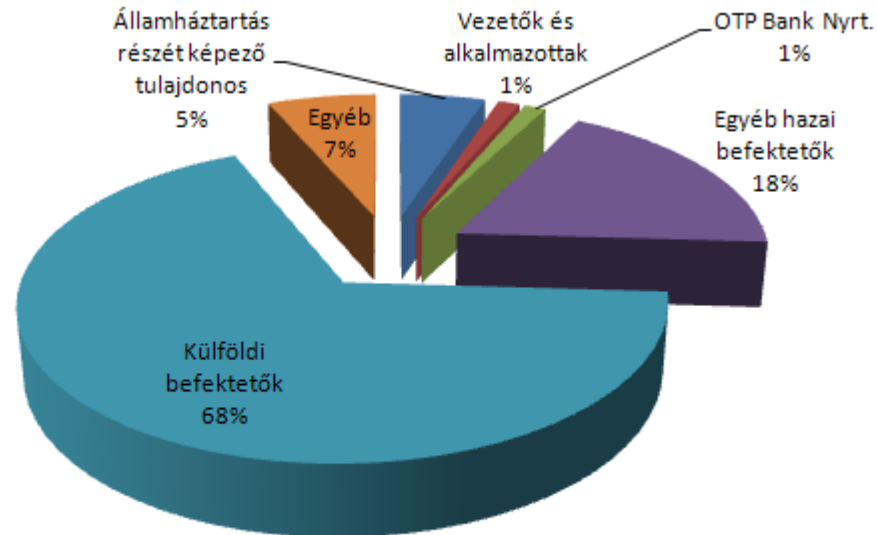
1990-ben az OTP Bank részvénytársasággá alakult. A hitelintézet által végzett nem banki tevékenységeket leválasztották, létrejöttek a leányvállalatok, és a bank zászlóshajójává vált egy teljes körű pénzügyi szolgáltatásokat nyújtó bankcsoportnak, amely az univerzális bankszolgáltatásokon kívül egyebek mellett jelzálogbanki, lakástakarékpénztári, faktoring-, lízing-, alapkezelési, nyugdíjpénztári és egészségpénztári szolgáltatásokat is kínál. A '90-es évek közepétől versenyképességének növelése érdekében a legkorszerűbb integrált számítástechnikai rendszereket építette ki, amely megteremtette a lehetőségét a termék és szolgáltatásfejlesztésnek, az értékesítési csatornák kibővítésének és a hatékony bankműködésnek. E lehetőséget kihasználva a '90-es évek második felétől nagy figyelmet fordított az elektronikus csatornák kialakítására és létrehozta az OTPdirekt szolgáltatásokat, melyeknek jelentős lakossági és vállalati ügyfélköre van.

A Bank privatizációja 1999-ben fejeződött be, a részvények külföldi és magyar intézményi befektetők és magánszemélyek tulajdonában vannak. A részvényeket 1995-ben bevezették a Budapesti részvénytőzsdére, de jelen van a Bank a luxemburgi és londoni tőzsdén is.

A 2000-es évek után elkezdődött a Bank külföldi terjeszkedése is. A térségbeli expanzió 2002-ben indult a szlovákiai bankvásárlással, amelyet a közép- és kelet-európai bankakvizíciók sora követett: Bulgáriában 2003-ban, Romániában 2004-ben, Horvátországban 2005-ben, Szerbiában, Ukrajnában, Oroszországban és Montenegróban 2006-ban jelent meg (I5).

Az OTP Csoport Magyarország legnagyobb pénzügyi szolgáltató csoportja, valamint sikeres külföldi terjeszkedésének köszönhetően meghatározó szereplője a közép- és kelet-európai piacoknak is. A bankcsoport napjainkban mintegy 12,2 millió ügyfél pénzügyi igényeit elégíti ki több mint 1500 bankfiókjában. Az OTP Csoport tagjait az *1. számú melléklet* mutatja be.

A Bank alaptőkéje 28.000.001 ezer forint, amely 280.000.010 darab, egyenként 100 forint névértékű törzsrészesvényre oszlik. Az OTP Bank 67,5%-ban külföldi befektetők tulajdonában van, a hazai tulajdoni hányad 26%-ot tesz ki, míg 6,5%-a egyéb, nem azonosított részesvényeseké (I6). Az előbb felvázolt tulajdonosi struktúrát az *1. ábra* szemlélteti.

1. ábra: Az OTP Bank tulajdonosi struktúrája (2014. június 30-án)

Forrás: Az OTP Bank honlapja, 2014 (I6)

Az OTP Bank rövid bemutatását követően az általa készített beszámolók segítségével vizsgálom meg dolgozatom gyakorlati részében a nemzetközi standardok és magyar szabályok megjelenítésbeli és értékelésbeli különbségeit.

8. AZ OTP BANK NYRT. IFRS ÉS SZTV. SZERINTI EGYEDI MÉRLEGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A következő fejezetekben az OTP Bank Nyrt. magyar számviteli szabályok szerint készített egyedi mérlegét (2. sz. *melléklet*) hasonlítom össze az Európai Unió által elfogadott Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) szerint készített egyedi pénzügyi helyzet kimutatásával (3. sz. *melléklet*). Az IFRS a mérlegre a pénzügyi helyzet kimutatása elnevezést használja, azonban a mérleg elnevezést is elfogadja, ezért dolgozatomban így fogom használni.

Az összehasonlítás alapját képező adatok a vállalat által az Igazságügyi Minisztérium (I7), illetve a Bank honlapján közzétett egyedi beszámolókból származnak (I8).

8.1. ELŐÍRÁSOK ÉS STRUKTURÁLIS KÜLÖNBSÉGEK

A pénzügyi intézmények mérlege a 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet szerint csak egyféle formában készíthető el, a rendelet 1. számú melléklete alapján. A magyar szabályok szerinti beszámolóját így az OTP Bank Nyrt. az itt meghatározott, kötelezően előírt tagolásban készíti el.

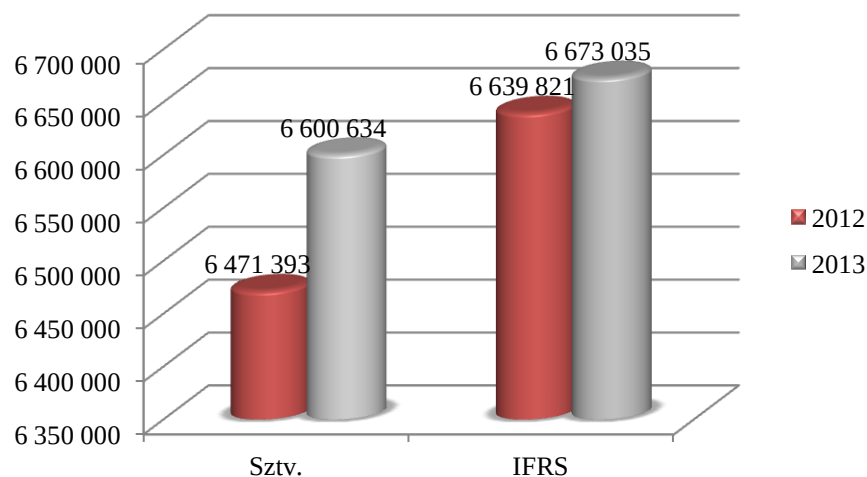
Az IFRS szerint készített beszámoló tartalmára, struktúrájára vonatkozóan az IAS 1 standard az irányadó, mely szerint a gazdálkodó egységnek fel kell tüntetnie a forgóeszközöket és befektetett eszközöket, valamint a hosszú- és rövid lejáratú kötelezettségeket, kivéve, amikor a likviditás alapú bemutatás megbízhatóbb, relevánsabb információt nyújt. A likviditás alapú megközelítés pénzügyintézeteknél különösen indokolt, mivel nem egyértelműen meghatározható működési ciklus szerint nyújtanak terméket vagy szolgáltatást (I3). Ennek alapján az OTP Bank Nyrt. IFRS szerinti egyedi beszámolójának mérlegében a megbízhatóbb információnyújtás érdekében csökkenő likviditási sorrendben mutatja be eszközöket és kötelezettségeit.

Bár a likviditás szerinti sorba rendezés a magyar szabályok által előírt mérlegben is érvényesül, mégis jelentős különbségek mutatkoznak a két kimutatás szerkezete között. A Sztv. szerinti mérleg eszközoldalán 13 tétel szerepel. A mérlegfőösszeg alatt az eszközök összesítését követően gyűjtik ki a forgóeszközöket és a befektetett eszközöket. Az IFRS alapján készült mérlegben eszközoldalon 10 tétel található, azonban a lejárat szerinti elhatárolás nem történik meg. Forrásoldalon a magyar szabályok szerint készített mérlegben a

15 tételt követően szintén kigyűjtésre kerültek a kötelezettségek rövid és hosszú lejárat szerint egyaránt, illetve a saját tőke. Az IFRS szerinti beszámoló forrásoldalán 9 mérlegtét segítségével kerülnek összesítésre a kötelezettségek és a saját tőke, majd ezek együttes összege, mely megegyezik az összes eszközzel.

Az IFRS szerint készített mérleg eszköz- és forrásoldala is kevesebb mérlegsort tartalmaz, mint a magyar szabályok szerinti. Ennek oka, hogy az IAS 1 megengedi, hogy a gazdálkodó bizonyos adatokat a megjegyzésekben tegyen közzé, illetve nem írja elő az egyes mérlegsorok kötött formátumban történő bemutatását.

A 2. ábrán jól látszik, hogy a két beszámoló mérlegében a vizsgált két évben különböző összegű mérlegfőösszegek szerepelnek.

2. ábra: Az OTP Bank Nyrt. Sztv. és IFRS szerint kimutatott mérlegfőösszegei 2012-ben és 2013-ban millió Ft-ban

Forrás: Saját szerkesztés az OTP Bank Nyrt. 2013. évi egyedi beszámolója alapján

A nemzetközi standardok alapján készített beszámoló mérlegfőösszegei 2012-ben és 2013-ban is magasabbak a Sztv. szerinti adatoknál. A következő fejezetekben célom ezen értékek közötti eltérések feltérképezése, az egyes mérlegekben szereplő tételek vizsgálata. Elemzésemet a két mérleg eszközoldalán jelentkező különbségek felderítésével kezdem.

8.2. ESZKÖZOLDALI FŐBB ELTÉRÉSEK

Az OTP Bank Nyrt. IFRS és a Sztv. szerint készített egyedi mérlegében is jelentős hangsúlyt kapnak a pénzügyi eszközök a vizsgált vállalat tevékenységének jellegéből adódóan. A magyar szabályok szerinti mérlegben az eszközök között az összes mérlegtételből, 13-

ból 8 mérlegtételt foglalnak el, míg a nemzetközi standardok alapján készülő mérleg összesen 10 mérlegtételéből a pénzügyi eszközök 6 mérlegtételen jelennek meg, illetve egy külön sort foglalnak el a leányvállalatokban, társult vállalkozásokban lévő befektetéseket, valamint az egyéb befektetéseket.

További meghatározó eltérés tapasztalható az eszközoldali tételek között az immateriális javak értékében, így a következő alfejezetekben a pénzügyi eszközök és a befektetések bemutatását követően ezek vizsgálatával foglalkozom.

8.2.1. Pénzügyi instrumentumok – Pénzügyi eszközök

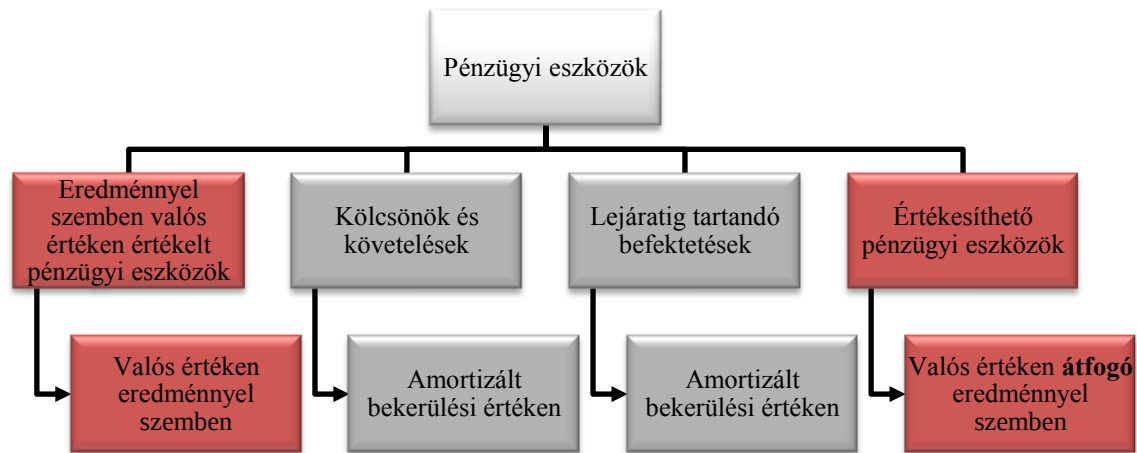
Az egyes mérlegtételek likviditás alapú sorba rendezéséből és a hitelintézeti tevékenység jellegéből adódóan a Bank mérlegében mind eszköz-, mind forrásoldalon a pénzügyi instrumentumok foglalják el az első helyeket. A pénzügyi instrumentum egy olyan szerződés, amely valamely gazdálkodó egységnél pénzügyi eszközt, ugyanakkor egy másik gazdálkodó egységnél pénzügyi kötelezettséget vagy tőkeinstrumentumot keletkeztet (I9).

Az IFRS-ek körében a pénzügyi instrumentumok megjelenítésével és értékelésével több standard, az IAS 32 *Pénzügyi instrumentumok: bemutatás* és az IAS 39 *Pénzügyi instrumentumok: megjelenítés és értékelés*, valamint az ezek fokozatos felváltására szolgáló IFRS 7 *Pénzügyi instrumentumok: közzétételek* és IFRS 9 *Pénzügyi instrumentumok* is foglalkozik. Szorosan kapcsolódik továbbá a pénzügyi instrumentumokhoz a 2013. január 1-jén hatályba lépett IFRS 13 *Valós érték meghatározás* standard. Ezen standardok előírásainak részletesebb bemutatására a pénzügyi instrumentumok egyik csoportján, a pénzügyi eszközökön keresztül kerül sor.

Pénzügyi eszközök közé a standardok szerint az alábbi tételek sorolhatók (I9):

- a pénzeszközök és a részesedések másik gazdálkodó egységben,
- azon szerződésen alapuló jogok, melyek alapján valamely pénzügyi eszköz átvételére kerül sor egy másik gazdálkodó egységtől,
- azon jogok, melyek alapján pénzügyi eszközök vagy pénzügyi kötelezettségek cseréje történik meg egy másik gazdálkodó egységgel, potenciálisan kedvező feltételek mellett, illetve
- azok a szerződések, melyek a gazdálkodó egység saját tőkeinstrumentumában kerülnek vagy kerülhetnek teljesítésre.

A pénzügyi eszközöket az IAS 39 standard 4 kategóriába sorolja. A besorolás alapján az eszközökre más- más értékelési előírások vonatkoznak. A pénzügyi eszközök ily módon történő csoportosítását és az értékelésre vonatkozó előírásokat a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra: Pénzügyi eszközök csoportosítása és értékelése – IAS 39

Forrás: Kovács–Mohl, 2013

A 3. ábrán szereplő pénzügyi eszközökkel a gazdálkodónak más-más célja van, így azokra különböző értékelési módszerek alkalmazandók.

Bekerülés

A pénzügyi eszközöket bekerüléskor a gazdálkodó egységnek *valós értéken* kell értékelnie, növelve illetve csökkentve a pénzügyi eszköz megszerzéséhez vagy kibocsátásához közvetlenül kapcsolódó (bennünket terhelő/ nekünk járó) *tranzakciós költségek* összegével, kivéve az eredményrel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközöket. Ezeknél az instrumentumoknál a tranzakciós költségek nem változtatják meg a kezdeti értéket, azokat azonnal az eredményben számoljuk el (I10).

A valós érték fogalmát az IFRS 13 definiálta újra, mely szerint a valós érték az az ár, amelyet piaci szereplők közötti szokásos tranzakció során egy eszközért kapnának, vagy egy kötelezettség átruházásáért fizetnének az értékelés időpontjában (Kovács–Mohl, 2013).

Követő értékelés

A pénzügyi eszközök későbbi értékelését meghatározza azok 3. ábra szerinti besorolása. Az *eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközöket (FVTPL, fair value through profit or loss)* a követő értékelés során is valós értéken kell értékelni, a valós érték változását az eredménnyel szemben elszámolva. Az értékvesztés ebben az esetben nem értelmezhető.

Az *értékesíthető pénzügyi eszközöket (AFS, assets for sale)* az egyéb átfogó eredménnyen, OCI-n (other comprehensive income) keresztül értékeljük valós értékre. Az egyéb átfogó eredménnyel szemben elszámolt különbözetek a saját tőkében az átértékelési különbözet soron halmozódnak. Ezt a halmozott átértékelési különbözetet az eszköz kivezetésekor az eredménnyel szemben kell elszámolni. Az esetleges értékvesztések elszámolása viszont eredménnyel szemben történik.

A *lejáratig tartott befektetéseket, valamint kölcsönöket és követeléseket* amortizált bekerülési értéken értékeljük, az effektív kamatláb módszer alkalmazásával (Kovács–Mohl, 2013). Az amortizált bekerülési érték és az effektív kamatláb módszer a későbbiekben kerül részletesen bemutatásra.

Az OTP Bank Nyrt. e négy kategóriába besorolható mérlegben megjelenített pénzügyi eszközeinek nemzetközi standardok alapján meghatározott könyv szerinti értékeit a 2. táblázat mutatja be. A következőkben az ebben szereplő tételek részletes vizsgálatára kerül sor.

**2. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. mérlegben megjelenített pénzügyi eszközeinek
IFRS szerint bemutatott könyv szerinti értékei millió Ft-ban**

	2013	2012
Pénztárak, betétszámlák, elszámolások a Magyar Nemzeti Bankkal	140 521	245 548
Bankközi kihelyezések, követelések, a kihelyezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után	632 899	665 417
Eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközök (FVTPL)	396 565	243 015
Értékesíthető értékpapírok (AFS)	1 997 491	1 953 871
Hitelek, a hitelezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után	2 144 701	2 356 291
Lejáratig tartandó értékpapírok	525 049	371 992
ÖSSZESEN	5 837 226	5 836 134

Forrás: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi IFRS szerint készített egyedi pénzügyi kimutatása

A Bank a hazai szabályok szerint készített egyedi beszámolójában nem alkalmazza a pénzügyi eszközök valós értéken történő értékelésének lehetőségét, mivel nem teljesen konzisztens az IFRS szerinti előírásokkal. Ebből kifolyólag a Sztv. szerinti mérlegében a pénzügyi eszközök más szempontú csoportosításban jelennek meg a mérlegben, melyet a 3. táblázat szemléltet.

**3. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. mérlegben megjelenített pénzügyi eszközeinek
számviteli törvény szerint bemutatott könyv szerinti értékei millió Ft-ban**

	2012	2013
Pénzeszközök	245 099	140 312
Állampapírok	1 233 169	1 838 166
Hitelintézetekkel szembeni követelések	664 267	639 166
Ügyfelekkel szembeni követelések	2 283 207	2 140 217
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, beleértve a rögzített kamatozásúakat is	1 091 490	883 338
Részvények és más változó hozamú értékpapírok	118 666	127 985
ÖSSZESEN	5 635 898	5 769 184

Forrás: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi Sztv. szerinti egyedi beszámolója

A pénzeszközök, illetve a követelések nagyjából megfeleltethetők egymásnak, az elhatárolt kamatok, valamint a tranzakciós költségek kezelése szempontjából azonban az értékek egyik esetben sem egyeznek meg.

A többi kategória között keveredés tapasztalható, a magyar szabályok szerinti beszámolóban megjelenített állampapírok például az IFRS szerinti kategóriák közül többbe is besorolhatóak. Állampapírt IFRS szerint értékelhet a Bank valós értéken az eredménnyel szemben, ha kifejezetten kereskedési szándéka van vele. Besorolhatja továbbá az értékesíthető értékpapírok közé, amennyiben nem kifejezetten eladási céllal vásárolta. Ebben az esetben is valós értéken fogja értékelni, csak az átfogó eredménnyel szemben, a saját tőkében. A Banknak lehetősége van továbbá az állampapírokat lejáratig tartandó értékpapírnak minősíteni, amennyiben nem szeretné azokat elidegeníteni és lejáratukig meg is tudja tartani.

A pénzügyi eszközöket az IFRS szerinti besorolás, az 2. táblázat adatai alapján vizsgálom és hasonlítom össze a 3. táblázatban szereplő eszközökkel.

Pénztárak, betétszámlák, elszámolások a Magyar Nemzeti Bankkal

E mérlegsor azonnal hozzáférhető tételeket tartalmaz, ennél fogva ezek *valós értéke* megegyezik a könyv szerinti értékkel.

Az OTP Bank IFRS szerinti mérlegében megjelenített pénztárak, betétszámlák, Magyar Nemzeti Bankkal történő elszámolások sornak a számviteli törvény szerint készített mérleg *pénzeszközök* sora feleltethető meg azzal a különbséggel, hogy az IFRS szerint bemutatott adatok az időszakra elszámolt, elhatárolt kamat összegével megnövelt értékben szerepelnek a kimutatásokban, míg a magyar előírások szerint ezen összegeket egy külön soron, az aktív időbeli elhatárolások között kell kimutatni.

Bankközi kihelyezések, követelések, a kihelyezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után

IFRS beszámoló

Az IAS 39 megfogalmazása szerint a kölcsönök és követelések olyan fix vagy meghatározható kifizetéssel rendelkező nem származékos pénzügyi eszközök, amelyek nem jegyzettek aktív piacon, és amelyek nem eredménnyel szemben valós értéken értékelt, illetve értékesíthető pénzügyi eszközként lettek besorolva (I10).

A kölcsönöket és követeléseket *bekerüléskor valós értéken* értékeljük. A *követő értékelés* során a bankközi kihelyezések, követelések amortizált bekerülési értéken, a kihelyezési veszteségekre elszámolt értékvesztéssel csökkentett, még visszafizetetlen tőkekövetelésként szerepelnek az elhatárolt kamatokkal növelt értéken.

Az *amortizált bekerülési érték* az instrumentum bekerülési értéke, csökkentve a tőketörlesztésekkel és módosítva az eredeti érték és a lejáratkori érték közötti különbözet effektív kamatláb módszerrel kiszámolt halmozott amortizációjával, valamint csökkentve az értékvesztés vagy behajthatatlanság miatti leírással (Bartha et al., 2013).

A kamatok elszámolása az *effektív kamatláb* módszer segítségével történik. A módszer a pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek amortizált bekerülési értékének kiszámítására, valamint a kamatbevételek és kamatráfordítások adott időszakon keresztüli felosztására vonatkozik. A módszer lényege, hogy az instrumentum lejáratáig jelentkező cash flow-k és a bekerülési érték figyelembe vételével állapítja meg az egyes időszakokban elszámolható kamateredményt. A pénzügyi instrumentum várható élettartama alatti becsült jövőbeni pénzbevételeket pontosan a pénzügyi eszköz nettó könyv szerinti értékére (azaz az eredetileg ténylegesen átadott összegre) diszkontálja. (Balázs, 2006).

Sztv. szerinti beszámoló

Az OTP Bank Nyrt. kiegészítő mellékleteiben szereplő adatok segítségével megállapítható, hogy a bankközi kihelyezések, követelések éven belüli összege megegyezik a Sztv. szerint készített mérleg hitelintézetekkel szembeni követelések látra szóló és az éven belüli lejáratú pénzügyi szolgáltatásból származó egyéb követelés részének együttes összegével.

Az éven túli bankközi kihelyezések, követelések összege pedig az éven túli lejáratú pénzügyi szolgáltatásból származó egyéb követelés összegével azonos a számviteli törvény alapján készült beszámolóban.

Az értékek között véleményem szerint azért nincs eltérés, mert ezeknél a tételeknél a nominális kamat megegyezik az effektív kamattal, nincs *járadékos költség*. Az IFRS szerint, ha lennének tranzakciós költségek az adott kölcsönök esetében ezzel az összeggel csökkenteni kellene a bekerülési értéket, így az effektív és a nominális kamatláb nem egyezne meg. A diszkontlembontás miatt kamateltérések alakulnának ki, ami eltérítené a két értéket egymástól. A magyar szabályok szerint ugyanakkor ezeket a költségeket a kölcsönök, követelések értékét nem érintve, a pénzeszközök és a bevételek növekedéseként kellene elszámolni.

Különbséget jelent ugyanakkor itt is, illetve a pénzügyi eszközök minden kategóriájában, hogy az IFRS szabályok szerint az időszakra elszámolt, *elhatárolt kamatot* az eszköz értékében kell megjeleníteni, míg a számviteli törvény ezen összegek aktív időbeli elhatárolásként történő elszámolását írja elő. Ennek következtében az IFRS szerinti értéket ez a különbség minden esetben megnöveli.

Mivel az IFRS 7 standard megköveteli, hogy a gazdálkodó egység a pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek minden egyes csoportjára nézve tegye közzé az adott eszköz- és kötelezettségcsoport *valós értékét*, így a Bank a pénzügyi helyzet kimutatásban a nem valós értéken értékelt eszköz- és kötelezettségcsoportok, így a kölcsönök és követelések esetén is a valós értékek meghatározásakor jövedelem-szemponitú megközelítést alkalmaz. Ez a módszer az eszközzel közvetlenül kapcsolatba hozható, elkülöníthető pénz-, illetve jövedelemáramlásokból indul ki, melyek jelenlegi értékét a Bank diszkontált cash flow módszer segítségével állapítja meg (I7).

Eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközök (FVTPL)

IFRS beszámoló

A standard előírásai szerint FVTPL kategóriába sorolhatók azok a *kereskedési célú* pénzügyi eszközök, melyeket a gazdálkodó rövid távon értékesíteni kíván, vagy rövid távú nyereségszerzés céljából tartott portfólió részeként szerzett be. Ide tartoznak továbbá a *származékos termékek* (kivéve pénzügyi garancia, illetve fedezeti célú derivatívák), valamint olyan eszközök, melyeket a gazdálkodó saját döntése alapján valós értéken kíván értékelni (*valós érték opció*) (I10).

Ezen pénzügyi instrumentumok *kezdeti megjelenítése valós értéken* történik, a *követő értékelés* során valós értékének változását az *eredménnyel szemben* kell elszámolni.

Szvtv. szerinti beszámoló

2004-től a számviteli törvény is lehetőséget ad a gazdálkodóknak a valós értéken történő értékelésre, azonban az OTP Bank számviteli politikai döntésének értelmében Szvtv. szerinti beszámolójában nem alkalmazza a valós értéken történő értékelést, így a két beszámolóban a pénzügyi instrumentumok összehasonlítása meglehetősen körülményes. A számviteli törvény szerinti beszámolóban tehát ilyen mérlegsorral egyáltalán nem találkozhatunk. Az IFRS szerinti FVTPL kategóriába tartoznak a magyar szabályozás alapján *forgatási célúnak* minősített *hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok*, illetve forgatási célú

tulajdoni részesedést jelentő befektetések, valamint a nem fedezeti célú származékos ügyletekből eredő mérlegen kívüli követelések.

Vizsgálataim alapján elmondható, hogy az OTP Banknál a forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok nyilvántartása csoportosan, napi súlyozott átlagos beke-rülési értéken történik, a részvényeket és más változó hozamú értékpapírokat beszerzési értéken, illetve átlagáron tartják nyilván a magyar előírások szerint készített beszámoló-ban. A származékos ügyleteket a szerződésben rögzített határidős áron (kötési áron) kell kimutatni mérlegen kívüli tételként.

Az IFRS szerint az FVTPL kategóriába tartozó értékpapírok jellemzői és a hazai szabályokkal szembeni eltérései a következők:

A kereskedési célú értékpapírok diszkont és kamatozó kincstárjegyeket, magyar ál-lamkötvényeket, jelzálogleveleket, diszkont MNB kötvényeket, nem pénzügyi társaságok részvényeit, befektetési jegyeket és pénzügyi intézmények részvényeit tartalmazznak. Ezek a tételek a Sztv. szerinti beszámolóban az állampapírok, hitelviszonyt megtestesítő érték-papírok, valamint a részvények és más változó hozamú értékpapírok mérleg sorokon belül helyezkednek el (3. táblázat).

A Bank ezeket az értékpapírokat elsősorban rövid távú árfolyamnyereség elérése céljából tartja, így ezek realizált és nem realizált eredményét a *nettó működési eredmény* soron jeleníti meg az **IFRS** szerinti eredménykimutatásban. A **Sztv.** szerinti eredménykimutatásban a forgóeszközök között kimutatott, eladási célú értékpapírok és ré-szesedések értékesítése során felmerült árfolyamnyereség (illetve árfolyamveszteség) tel-jes összegét – függetlenül annak pénzügyi realizálódásától – a befektetési szolgáltatásokkal kapcsolatos kereskedelmi tevékenység bevétele (illetve ráfordítása) soron kell szere-peltetni a *pénzügyi műveletek nettó eredményében*.

Véleményem szerint ezen értékpapírok IFRS szabályok szerinti bemutatása a valós értéken történő értékelésből adódóan helytállóbb. Mivel értéküket minden értékelésnél az aktuális piaci értékre korrigálják, így az folyamatosan nyomon követhető. Magyar szabá-lyok szerint leértékelésük megoldott, piaci értékük csökkenésekor értékvesztést kell el-számolni, azonban a piaci érték növekedésének követésére csak a korábban elszámolt ér-tékvesztés beszerzési értékig illetve – amennyiben a beszerzési érték magasabb a névér-téknél – névértékig történő visszaírása engedélyezett, érték helyesbítés esetükben nem számolható el (csak a tartós részesedésekre lehet érték helyesbítést elszámolni) (2000. évi C. törvény).

Az ugyancsak FVTPL eszközök közé tartozó *származékos pénzügyi instrumentumok* magukban foglalják a határidős kamatláb megállapodásokat, kamatswap ügyleteket, a határidős deviza és devizaswap ügyleteket, valamint opciós ügyleteket is. **IFRS** szerint ezek az instrumentumok az ügylet *kötési napján* könyvelődnek valós értéken, és a későbbi értékelés is valós értéken történik. A valós érték a jegyzett piaci ár, diszkontált cash-flow és más pénzügyi modellek alapján kerül meghatározásra (I7).

A nemzetközi standardok szerint a határidős ügyletet és az opciós ügyletet nem az elszámoláskor, hanem a szerződés megkötésekor kell megjeleníteni eszközként vagy kötelezettséggként. Bár a származékos ügyletek, különösen a határidős ügyletek bekerüléskori valós értéke jellemzően nulla, akkor is nyilvántartásba kell venni, a kiegészítő megjegyzések között szerepelnie kell. Az opciós ügyletek esetében ez nem áll fenn, mivel az opció megszerzéséért fizetett opciós díj az instrumentum pillanatnyi piaci értékét képviseli, így attól függően, hogy vásárlói vagy kiírói pozícióban vagyunk, az opciós díj eszközként vagy kötelezettséggként megjelenik a gazdálkodó egység nyilvántartásaiban az ügylet megkötésekor.

A **számviteli törvény** szerint azonban a határidős és opciós ügyletek az ügylet zárásáig a 0. számlaosztályban *mérlegen kívüli tételként* kerülnek nyilvántartásra a kötési áron. Az eszköz bekerülési értékének csak a vásárolt vételi opció díja lehet része. Eladási opció vásárlója a fizetett opciós díjat pénzügyi műveletek ráfordításaként számolja el, az opciók kiírói pedig a kapott opciós díjakat a pénzügyi műveletek bevételei között szerepeltetik (2000. évi C. törvény).

Az FVTPL kategória harmadik csoportját, a *valós érték opció* alkalmazását a számviteli törvény a valós értéken történő értékelést választó gazdálkodók esetében sem teszi lehetővé, az OTP Bank Nyrt. esetében egyik mérlegben sem találkozhatunk ilyen tétellel.

Értékesíthető értékpapírok (AFS)

IFRS beszámoló

Az értékesíthető pénzügyi eszközök közé tartoznak mindazok a *nem származékos ügyletek*, melyeket értékesíthetőnek minősített a gazdálkodó egység, vagy amelyeket nem a kölcsönök és követelések, lejáratig tartandó befektetések vagy az eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközök közé sorolt be (II10).

Az OTP Bank Nyrt. mérlegében az értékesíthető értékpapírok között magyar államkötvényeket, jelzálogleveleket és egyéb értékpapírokat (befektetési jegyeket, vállalati kötvényeket, MNB kötvényeket, külföldi államkötvényeket) szerepeltet.

Az értékesíthető értékpapírokat *bekerüléskor valós értéken* értékeljük, esetükben a tranzakciós költségeket aktiváljuk, majd az egyéb átfogó eredménnyel szemben átértékeljük, így végső soron a tranzakciós költség az egyéb átfogó eredményben jelenik meg (Kovács–Mohl, 2013).

A *követő értékelésük* is valós értéken történik, a valós érték változását az *egyéb átfogó eredménnyel szemben* elszámolva (FVTOCI, fair value through other comprehensive income) (I10). Az egyéb átfogó eredménnyel szemben elszámolt különbözetek a saját tőkében az átértékelési tartalék soron halmozódnak. Az eszköz kivezetésekor a halmozott átértékelési különbözetet eredménnyel szemben kell elszámolni. Az FVTPL eszközöktől eltérően itt van értékvesztés, amit az eredménnyel szemben számolunk el (Kovács–Mohl, 2013).

Az értékesíthető eszközök köre a pénzügyi instrumentumokon belül az egyetlen kategória, ahol a standard előírja, hogy az eszköz valós értékének változását az eszköz kivezetéséig a saját tőkében elkülönítetten kell kimutatni. Ennek hatására ezen eszközök értékváltozása nem befolyásolja a gazdálkodó egység által kimutatott eredményt, a valós érték változásából származó különbség az egyéb átfogó eredményben jelenik meg (Balázs, 2006).

Az értékpapír-befektetéseket a Bank az ügylet *teljesítési napján* könyveli valós értéken. Ebben az esetben az ügylet kötésének időpontja és a teljesítési időpont közötti valós érték változások szintén az egyéb átfogó eredménnyel szemben kerülnek elszámolásra. Az értékvesztés miatti veszteségek, valamint az árfolyam veszteségek és nyereségek elszámolása ugyanakkor közvetlenül az eredmény terhére történik (I7).

Sztv. szerinti beszámoló

A számviteli törvény szerint készített mérlegből az IFRS szerinti értékesíthető értékpapírok között jelennek meg a *befektetési célú, nem lejáratig tartott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok*, a *befektetési céllal tartott tulajdoni részesedést jelentő befektetések*, valamint azok a vásárolt vagy harmadik fél által a hitelintézetre *engedményezett követelések*, amelyekről a hitelintézet a nyilvántartásba vételkor még nem döntötte el, hogy rövid távon értékesíteni, behajtani vagy lejáratig tartani szándékozik (Fridrich–Mitró, 2009).

Ezek az eszközök tehát eladhatóak, de nem kifejezetten értékesítési céllal szerezte be a Bank.

A számviteli törvény előírása alapján az itt megjelenítendő értékpapírok *bekerülési értéke* a vételár, növelve a beszerzéshez kapcsolódóan fizetett bizományi díjjal és a vásárolt vételi opció díjával, valamint a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetében csökkentve a vételárban lévő kamattal (2000. évi C. törvény).

Az *értékvesztés* elszámolása kapcsán a két rendszer közti alapvető különbség, hogy míg a számviteli törvény szerint a leértékelés mérlegkészítéskori piaci értékre történik, addig az IFRS a mérlegfordulónapi értéket veszi alapul.

A **számviteli törvény** szerint akkor kell értékvesztést elszámolni a tulajdoni részesedést jelentő befektetéseknél illetve hitelviszonyt megtestesítő, egy évnél hosszabb lejáratú értékpapíroknál, ha azok könyv szerinti értéke és – (felhalmozott) kamatot nem tartalmazó – piaci értéke közötti különbség veszteségjellegű, tartósnak mutatkozik és jelentős összegű (2000. évi C. törvény).

IFRS szerint értékvesztésről akkor beszélünk, ha a várhatóan megtérülő összeg alacsonyabb az instrumentum könyv szerinti értékénél. Az értékesíthető értékpapíroknál a valós érték változásának különleges elszámolása miatt az értékvesztés elszámolása is rendhagyó. Ezen eszközök valós értékének csökkenését közvetlenül a saját tőkében jelenítik meg. Amennyiben objektív bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy az eszköz értékvesztett, a saját tőkében közvetlenül elszámolt veszteség halmozott értékét el kell távolítani a saját tőkéből és azt az eredményben kell elszámolni, abban az esetben is, ha az eszközt nem vezetjük ki (I10).

Az értékvesztés kiszámítása a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok esetében diszkontált cash- flow módszerrel, a részesedést megtestesítő instrumentumok esetében valós értéken alapuló kalkulációval történik az elvárt jövőbeni pénzáramlások, valamint az eredeti effektív kamatlábak felhasználásával, amennyiben objektív bizonyítéka van az értékvesztésnek a valós értékben bekövetkezett jelentős csökkenés alapján (I7).

Hitelek, a hitelezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után

Az 2. és 3. táblázat adataiból látható, hogy a pénzügyi eszközök egyes kategóriáinak aránya a vizsgált két évben nem nagyon változott, igaz ez az IFRS és a Sztv. szerinti eszközcsoportokra is. Meghatározó jelentőséggel bírnak a hitelek az IFRS szerinti pénzügyi

eszközök között, ami a magyar szabályok szerinti mérlegben az ügyfelekkel szembeni követelésekkel azonosíthatóak. A két mérleg mindkét vizsgált évében az ügyfeleknek nyújtott hitelek több mint 2 000 millió Ft-ot tesznek ki, ezzel a pénzügyi eszközök több mint 35%-át adják. A Bank tevékenységének jellegéből adódóan ez nem meglepő jelenség.

IFRS beszámoló

A hitelek is a kölcsönök, követelések kategóriájába sorolható pénzügyi eszközök, melyeket *bekerüléskor valós értéken* értékelünk, *követő értékelésük* azonban – csakúgy, mint a bankközi kihelyezések esetében – *amortizált bekerülési értéken* történik. A hitelezési veszteségekre elszámolt értékvesztéssel csökkentett, még visszafizetetlen tőkekövetélsként szerepelnek az elhatárolt kamatokkal növelt értéken. A kamatok elszámolása az effektív kamatláb módszerével történik (I7).

Sztv. szerinti beszámoló

Míg IFRS szerint a *tranzakciós költségek* módosítják a hitelek esetében is a bekerülési értéket, addig a hazai szabályok szerint ezt nem kell figyelembe vennünk a bekerülési érték meghatározásakor.

További eltérést jelent, hogy a pénzügyi intézetek gyakorlatában a hitelnyújtás esetén felszámított szolgáltatási (*hitelnyújtási*) díj elszámolása IFRS szabályok szerint nem egyszeri, azonnali bevételként történik – ahogy ezt a magyar szabályozás előírja -, hanem ezt az eszköz kamatjövedelmének részeként az effektív kamatláb módszer segítségével egyenletesen amortizálva kell figyelembe venni (Balázs, 2006).

Mindkét beszámolóban a hitelek, illetve az ügyfelekkel szembeni követelések esetében jelentős összegű *értékvesztés* került elszámolásra.

A nemzetközi szabályok szerint készített beszámolóban értékvesztés kerül elszámolásra minden még rendezetlen kamatkövetelésre, amennyiben a hitelfelvevő nem tesz eleget esedékes fizetési kötelezettségének, illetve a menedzsment megítélése szerint a jelek arra utalnak, hogy a hitelfelvevő a majdan esedékes fizetési kötelezettségeit esetleg nem tudja teljesíteni. Értékvesztés abban az esetben számolható el **IFRS** szerint, ha objektív bizonyíték áll rendelkezésre az értékvesztés fennállásáról olyan múltbeli események eredményeként, amelyek az eszköz bekerülését követően történtek. Amennyiben objektív bizonyítéka van annak, hogy a gazdálkodó egység tulajdonában lévő, amortizált bekerülési értéken nyilvántartott eszközének realizálható értéke nem éri el az eszköz nyilvántartási értékét,

akkor értékvesztés elszámolása válik szükségessé. A realizálható érték megegyezik az eszközből várható cash flow-k diszkontált jelenértékével, ahol a diszkontráta a pénzügyi eszköz eredeti effektív kamatlába (Balázs, 2006).

A **számviteli törvény** illetve a kormányrendelet nem említi az objektív bizonyíték fogalmát, mindössze a rendelkezésre álló információk felhasználásával írja elő az értékvesztés elszámolását a követelés könyv szerinti értéke és várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében. A törvény mindemellett előírja, hogy az értékvesztést akkor lehet elszámolni, ha a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű (2000. évi C. törvény). Ilyen kikötéssel az IFRS nem él.

A két beszámolóban e sorokon szereplő értékvesztések összege azonos nagyságrendű, azonban értékük mégsem egyezik meg. Ez a fent említett okokon kívül véleményem szerint ez annak is köszönhető, hogy a kintlévőségek bekerülési és azt követő értékelése sem egyezik meg, valamint az IFRS szerinti realizálható érték sem biztos, hogy azonos lesz a számviteli törvény szerinti várhatóan megtérülő összeggel, mert a számviteli törvény nem ismeri az effektív kamatláb módszert. Különbséget jelent továbbá az egyes tételek csoportos, illetve egyedi értékelés alá történő besorolása, az értékelési csoportok kialakítása és az azokhoz hozzárendelt mérték.

Lejáratig tartandó értékpapírok

IFRS beszámoló

A lejáratig tartott befektetések olyan fix vagy meghatározható kifizetésekkel és fix lejáratúval rendelkező, *nem származékos pénzügyi eszközök*, amelyeket a gazdálkodó egység a lejáratig meg kíván és meg tud tartani. Ebbe a kategóriába a gazdálkodó csak akkor sorolhat be pénzügyi eszközöket, ha egy adott pénzügyi éven és az azt megelőző két éven belül nem értékesített vagy sorolt át ilyen eszközöket a lejárat előtt (Kovács–Mohl, 2013).

A Bank lejáratig tartandó értékpapírok mérlegsora államkötvényeket, jelzálogleveleket és magyar diszkont kincstárjegyeket tartalmaz, melyek *amortizált könyv szerinti értéken* kerülnek értékelésre, csökkentve az elszámolt értékvesztéssel. A lejáratig tartandó értékpapírok beszerzéskor kialakult prémium, illetve diszkont éves amortizációja hozzáadódik az ilyen befektetések kamatbevételeihez, így az egyes időszakokban elszámolt eredmény állandó hozamot jelent az ilyen befektetéseken (I7).

Sztv. szerinti beszámoló

A magyar szabályok szerint készített mérlegből csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapír szerepelhet az IFRS szerinti mérleg ezen során. Ennek alapján az OTP Bank Nyrt. Sztv. szerint kimutatott pénzügyi eszközeiből (3. táblázat) a következő tételek lehetnek lejáratig tartandó értékpapírok: Állampapírok; Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, beleértve a rögzített kamatozásúakat is.

8.2.2. Befektetések leányvállalatokban, társult vállalkozásokban és egyéb befektetések

A leányvállalatokban, társult vállalkozásokban lévő, valamint az egyéb befektetések is pénzügyi instrumentumnak minősülnek, azonban ezekre az eszközökre nem az előző fejezetben bemutatott standardok vonatkoznak, a nemzetközi standardok külön kezelik őket.

Az IAS 24 *Kapcsolt felekre vonatkozó közzétételek* standard előírja a kapcsolt felekkel folytatott ügyletek és az azokból származó nyitott egyenlegek közzétételét az anyavállalat, a közös vállalkozás tulajdonosa vagy a befektető egyedi pénzügyi kimutatásaikban a módosított IAS 27 *Egyedi pénzügyi kimutatások* standardnak megfelelően.

Amennyiben tehát a gazdálkodó egyedi pénzügyi kimutatását is elkészíti a nemzetközi standardok szerint, a leányvállalatokban, közös vezetésű vállalkozásokban, társult vállalkozásokban lévő befektetések elszámolására az IAS 27 standardot kell alkalmazni. (A Bank konszolidált pénzügyi kimutatásában a leányvállalati befektetések már nem foglalkoznak megjelenni.) A standard előírja, hogy ezeket a befektetéseket azok bekerülési értékén vagy az IFRS 9 standard szerint kell értékelni. Fontos, hogy az egyes befektetés-csoportokra azonos elszámolást kell alkalmazni (I11).

A Bank ezen mérlegsora olyan befektetéseket tartalmaz, amelyeknek a Bank – közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése alapján – képes a pénzügyi, működési politikáját irányítani. Ennek alapján az ellenőrzés képességéből adódóan az OTP Bank Nyrt. leányvállalataiban lévő befektetések szerepelnek ezen mérlegsoron. Itt tünteti fel továbbá a Bank egyéb befektetések megnevezés alatt azokat az értékesíthető értékpapírokat, amelyek bekerülési értéken vannak nyilvántartva. Ezek olyan instrumentumok, amelyeknek nincs aktív piacon jegyzett piaci ára, és a valós értéküket nem lehet megbízhatóan meghatározni (I7).

A befektetések leányvállalatokban az eredeti bekerülési költségnek a tartós veszteségekre elszámolt értékvesztéssel csökkentett értékén szerepelnek. A kezdeti megjelenítést

követően a Bank ezen befektetéseit bekerülési értéken értékeli, devizás befektetése esetében a tranzakció napján érvényes devizaárfolyamon átszámított forintértéken.

Az IFRS pénzügyi helyzet kimutatásának ezen sora a számviteli törvény, illetve kormányrendelet alapján készített mérleg *kapcsolt vállalkozásokban lévő részvények, részesedések* sorának feleltethető meg.

A Sztv. szerint készített mérlegben a kapcsolt vállalkozásokban lévő részesedések értékvesztéssel még nem csökkentett összege 535 138 millió Ft, az IFRS szerinti kimutatásban ugyanakkor a leányvállalatokban lévő befektetések értékvesztés nélküli összege 985 892 millió Ft. Az eltérés oka véleményem szerint ott keresendő, hogy a magyar szabályok szerint a tulajdoni részesedést jelentő befektetések bekerülési értéke a fizetett ellenérték üzleti vagy cégértékkel csökkentett, negatív üzleti vagy cégértékkel növelt összege (2000. évi C. törvény). (Üzleti vagy cégértéket a Bank akkor vesz állományba, ha a vételár legalább 50 millió Ft-tal meghaladja, illetve negatív üzleti vagy cégérték esetében legalább 50 millió Ft-tal alacsonyabb a megszerzett tulajdoni részesedés saját tőke arányos értékénél (17).) Mivel a befektetések Sztv. szerinti értéke az alacsonyabb, és az immateriális javak között a magyar szabályok szerinti mérlegben (illetve kiegészítő mellékletben) 282 817 millió Ft értékű pozitív üzleti vagy cégértéket találunk, ezzel csökkenteni kell a részesedésért fizetett ellenértéket a bekerülési érték meghatározásához, így a befektetések Sztv. szerinti értéke lecsökken.

IFRS szerint az egyedi beszámolóban a goodwillt a befektetések értékében kell figyelembe venni, ugyanakkor nem jeleníthető meg az immateriális javak között, ahogy ez a következő fejezetben is kiderül. A hazai szabályok szerint azonban a goodwill elszámolását épp ellenkezőleg kell megvalósítani, az immateriális javakat növelve és a befektetéseket csökkentve.

8.2.3. Immateriális javak

Az immateriális javak esetében szembetűnően nagy különbség mutatkozik a két beszámolóban szereplő értékek között. Az IFRS szerint kimutatott összeg mindössze 25%-át teszi ki a magyar szabályok figyelembe vételével számított értéknek. A kimutatásokban szereplő összegeket a 4. táblázat szemlélteti.

4. táblázat: Az immateriális javak számviteli törvény illetve IFRS szerint bemutatott értékei millió Ft-ban

	Sztv.	IFRS
2012	121 278	31 597
2013	128 552	31 554

Forrás: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi Sztv. szerinti és IFRS szerinti egyedi éves beszámolója

Az értékek közti jelentős mértékű eltérések felderítésére megvizsgálom a két szabályrendszer fogalmi meghatározásait, értékelési eljárásait, szabályait az immateriális javak vonatkozásában.

A magyar szabályozás szerint immateriális javak közé tartoznak azok a nem anyagi eszközök, melyek tartósan, legalább egy éven túl szolgálják a vállalkozási tevékenységet. Az immateriális javak között kimutatható az alapítás, átszervezés és a kísérleti fejlesztés aktivált értéke is (Kozma, 2001).

A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok az immateriális javakat fizikai megjelenés nélküli, nem monetáris, azonosítható eszközökként definiálják (Lakatos, 2013c). A két szabályrendszer fogalmi meghatározásának együttes vizsgálatával megállapítható, hogy a standard konkrétabb megfogalmazással él, több jellemzőnek történő megfelelést követel meg az eszköztől a mérlegképesség vizsgálatakor.

Az immateriális javak elszámolására az IAS 38 *Immateriális javak* standardot kell alkalmazni. A standard külön nevesíti azokat a helyzeteket, amikor a definíciónak megfelelő eszközre másik standard előírásai az irányadók.

A Bank beszerzett immateriális javait beszerzési költségen mutatja ki a magyar és az IFRS szerinti beszámolójában egyaránt. Vizsgálataim szerint különbség mutatkozik azonban a két szabályrendszer között a bekerülési érték megállapításánál figyelembe veendő tételek között, mely további hatást gyakorol az értékcsökkenésre, illetve az eszköz nettó értékére. Az IFRS szabályai szerint az eszköz kezdeti értékébe csak addig vehetők figyelembe a felmerült költségek, amíg az eszköz olyan helyre és állapotba kerül, hogy képes lesz a vezetés szándékainak megfelelő működésre. Ha tehát az eszköz a vezetés döntésének értelmében készen áll a használatra, a *költségek aktiválását* meg kell szüntetni, függetlenül attól, hogy ténylegesen használják-e ezt az eszközt. Ennek következtében a nemzetközi standardok szerint az *amortizálást* is akkor kell megkezdeni, ha az eszköz használatra készen áll. A magyar előírás ezzel szemben az, hogy az értékcsökkenést az eszköz rendel-

tetésszerű használatbavételétől, üzembe helyezésétől kezdve kell elszámolni, valamint a bekerülési értékbe is beletartoznak az üzembe helyezésig felmerült, az eszközhez hozzákapcsolható tételek (2000. évi C. törvény).

A kezdeti értékelést követően a Bank IFRS szerinti beszámolójában *bekerülési értékmodell* alapján értékeli immateriális eszközeit, vagyis a halmozott amortizációval és a halmozott értékvesztés miatti veszteséggel csökkentett bekerülési értéken mutatja ki azokat (I7).

A Bank a magyar szabályok szerint készített beszámolóban az immateriális javak maradványértékét nulla forintban határozta meg. A nemzetközi standardok (IAS 38) értelmében is a határozott hasznos élettartamú immateriális eszközök maradványértékét – bizonyos kivételekkel – nullának kell feltételezni. Az IFRS szerint az eszközök maradványértékét és hasznos élettartamát legalább évente, az üzleti év végén felül kell vizsgálni, és ezek változásait számviteli becslés változásaként kell elszámolni az IAS 8 standard alapján (I12). Az OTP Bank Nyrt. IFRS szerinti kimutatásban az *értékcsökkenés* évközi növekedése csaknem duplája volt a magyar szabályok által az immateriális javakra elszámolt értékcsökkenésnek, amelyet véleményem szerint eredményezhetett a hasznos élettartamok nemzetközi szabályok szerinti gyakori felülvizsgálata, azok rövidülésének megállapítása. A hasznos élettartamok lerövidítése növeli a terv szerinti értékcsökkenés összegét, ezáltal csökkenti az immateriális javak nettó értékét.

További eltérést okoz az immateriális javaknál és egyben a tárgyi eszközöknél is, hogy a számviteli törvény előírásai szerint az *ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat* a tárgyi eszközök között kell megjeleníteni, az IFRS szerint azonban nincs ilyen megkülönböztetés. Emiatt az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok 2013. évi nettó 82 millió Ft-os összege az IFRS szerinti beszámolóban az immateriális javak értékében jelenik meg.

Az 5. táblázatból megfigyelhető, hogy a Sztv. szerint készített beszámolóban az immateriális javak nettó értéke hogyan oszlik meg az egyes tételek között.

5. táblázat: Az immateriális javak magyar számviteli szabályok szerinti nettó értéknek alakulása millió Ft-ban

Megnevezés	2012. dec. 31.	2013. dec. 31.
Vagyoni értékű jogok	14 906	17 002
Szellemi termékek	1 420	958
Üzleti vagy cégérték (goodwill)	96 347	96 300
Kísérleti fejlesztés	-	-
Immateriális javakra adott előlegek	-	-
Üzembe nem helyezett szoftver	8 605	14 292
Összesen	121 278	128 552

Forrás: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi egyedi beszámolója

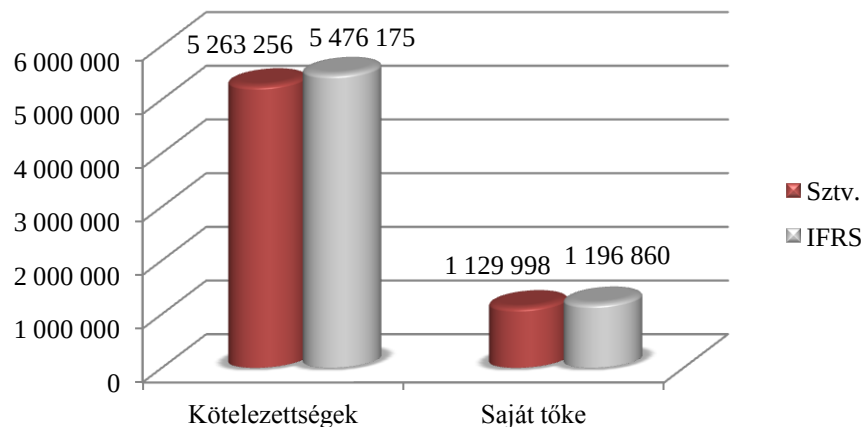
Az 5. táblázatból jól látszik, hogy mindkét vizsgált évben az immateriális javak legnagyobb részét, 75-80%-át képviseli az üzleti vagy cégérték, azaz a *goodwill*. Bár a goodwill mindkét számviteli rendszerben az immateriális javak között jelenik meg, az IFRS szabályai szerint goodwill kizárólag üzleti kombináción keletkezhet, ennek következtében ez csak a konszolidált beszámolóban jeleníthető meg. A magyar szabályok ezzel szemben lehetővé teszik, hogy a goodwill az egyedi pénzügyi kimutatásokban is megjelenjen az immateriális javak között. Mindezek értelmében a Sztv. szerint készített beszámolóban több mint 96 milliárd Ft összegben megjelenített goodwill az OTP Bank Nyrt. IFRS szerinti egyedi pénzügyi kimutatásaiban nem jeleníthető meg, melynek következtében az immateriális javak értéke itt meglehetősen alacsony összegű a számviteli törvény szerinti beszámolóban szereplő összeghez képest. Az immateriális javaknál a beszámolóknak szereplő összegek közti jelentős eltérést ez az értékelésbeli különbség okozza.

8.3. FORRÁSOLDALI FŐBB ELTÉRÉSEK

A mérleg forrás oldalának vizsgálata során azt tapasztalhatjuk, hogy az IFRS szerinti mérlegben összegzésre kerülnek külön a kötelezettségek és külön a saját tőke, majd ezek együttes összege is megállapításra kerül, mely az összes eszköz értékével azonosítható.

A magyar számviteli szabályok szerinti mérleg forrás oldala – akárcsak az eszköz oldal – jóval több mérlegsort tartalmaz, viszont a kötelezettségek (hosszú és rövid lejáratú bontásban) és a saját tőke összesített értékei csak a mérlegfőösszeg alatt szerepelnek. To-

vábbi különbséget jelent a Sztv. szerinti beszámolóban külön mérlegsoron megjelenített céltartalékok és passzív időbeli elhatárolások, melyeket a nemzetközi standardok az egyéb kötelezettségek között mutatnak ki eltérő tartalommal és eltérő összegben. Az IFRS szerinti mérlegben a saját tőke részletezettsége sem olyan mértékű, mint a magyar szabályok szerint készült mérlegben.

4. ábra: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi kötelezettség és saját tőke értékei millió Ft-ban

Forrás: Saját szerkesztés az OTP Bank Nyrt. 2013. évi egyedi beszámolói alapján

A 4. ábrán látható, hogy a kötelezettségek és a saját tőke két szabályrendszer szerint bemutatott értékei hasonló nagyságrendűek, azonban mindkét tételnél az IFRS szerinti érték a magasabb. A kötelezettségek esetében ez 212 919 millió Ft-ot jelent, a saját tőke IFRS szerinti értéke pedig 66 862 millió Ft-tal haladja meg a magyar szabályok szerint bemutatott értéküket. A következőkben a kötelezettségek és a saját tőke két rendszer szerint bemutatott értékeinek eltérését vizsgálom.

8.3.1. Egyéb kötelezettségek

A két mérlegben az egyéb kötelezettségek mérlegsoron bemutatott értékek között 2013-ban és az azt megelőző évben is jelentős mértékű eltérés tapasztalható. Az egyéb kötelezettségek magyar szabályok szerinti értékei alig több mint 30%-át képviselik az IFRS szerinti bemutatott értékeknek. Az eltérések legfőbb okai a következők:

OTP-MOL tranzakció miatti pénzügyi kötelezettség

Az OTP Bank Nyrt. és a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. 2009. április 16-án egy 3 év időtartamú részvénytársasági szerződést kötött, mely alapján a MOL 24 000 000 darab OTP törzsrészvény ellenében 5 010 501 darab MOL törzsrészvényt ruházott át az OTP-re. Mindkét fél részére amerikai típusú vételi és eladási opció került kibocsátásra, melynek eredményeképpen kezdeményezhető a részvényeknek a kibocsátó részére történő visszaszolgáltatása tényleges részvénytulajdonosi átvalással 2012. július 11-ig. 2012. július 11-én a felek módosították a részvényesváltás megállapodás lejárátát 2017. július 11-re, mely időpontig bármelyik fél kezdeményezheti az ügylet pénzügyi vagy fizikai elszámolását (I7).

A részvények feletti ellenőrzés eredményeképpen a saját részvények kivezetésre kerültek a MOL részvények pedig kereskedési célú értékpapírokként kerültek elszámolásra a nemzetközi standardok szerint készített beszámolóban. Az OTP törzsrészvényekre kiírt eladási opciót a saját tőke csökkenéseként, valamint egyéb kötelezettséggént számolták el, ami a 2013-as évben 71 548 millió Ft-ot jelentett. Az itt megjelenített összeget az opciók potenciális lehívásakor leszállítandó MOL részvények valós értéke alapján állapítják meg, módosítva a nettó módon pénzügyben vagy nettó módon részvényben történő rendezés jelenértékével, amely az egymáshoz viszonyított részvényárfolyam változásoktól függ (I7).

A magyar számviteli szabályok szerint készített beszámolóban ezzel szemben az *opciós ügyleteket* és azok változásait a 0. számlaosztályban kötési árfolyamon kell könyvelni, és az ügylet eredményét csak az ügylet lezárásakor, illetve lejáratkor kell elszámolni, így a Sztv. szerinti beszámolóban az egyéb kötelezettségek között ilyen tétel nem szerepel.

Céltartalékok

Az IFRS-ek rendszerében a céltartalékok megjelenítésével, értékelésével az IAS 37 *Céltartalékok, függő kötelezettségek és függő követelések* standard foglalkozik, mely a céltartalékokat olyan kötelezettségekként határozza meg, amelyeknek az ütemezése vagy az összege bizonytalan (I13).

A magyar szabályok szerint azokra a múltbeli, illetve a folyamatban lévő ügyletekből, szerződésekből származó, harmadik felekkel szembeni fizetési kötelezettségekre kell céltartalékot képezni, amelyek a mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította. Céltartalék képezhető továbbá

a számviteli törvény szerint az olyan várható, jelentős és időszakonként ismétlődő jövőbeni költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé (2000. évi C. törvény).

A 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet a hitelintézetekre vonatkozóan – tevékenységi sajátosságaik alapján – előírja, hogy a céltartalékokat a következő jogcímek szerint kell képezniük: nyugdíjra és végkielégítésre szolgáló céltartalék, függő és biztos (jövőbeni) kötelezettségek után képzett kockázati céltartalék, általános kockázati céltartalék, és egyéb céltartalék.

A számviteli törvény, kormányrendelet valamint a standardok céltartalékokra megfogalmazott definícióinak vizsgálatával alapvető különbségek állapíthatók meg a két rendszer szerinti elszámolást illetően. Az egyik legszembetűnőbb különbség, hogy az IFRS szerint minden céltartalék kötelezettség, így a mérlegben is az egyéb kötelezettségek között kerül megjelenítésre. A Sztv. szerint készített mérlegben ugyanakkor a céltartalékok külön mérleg soron szerepelnek. Az itt bemutatott tételeket a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat: Az OTP Bank Nyrt. magyar számviteli szabályok szerint bemutatott céltartalékai

	2012	2013
Céltartalék nyugdíjra és végkielégítésre	-	2500
Kockázati céltartalék függő és biztos (jövőbeni) kötelezettségekre	2 835	7 543
Általános kockázati céltartalék	35 428	-
Egyéb céltartalék	52 982	48 271
<i>Határidős ügyletek céltartaléka</i>	<i>50 445</i>	<i>45 401</i>
<i>Egyéb céltartalék</i>	<i>2 537</i>	<i>2 870</i>
Összesen	91 245	58 314

Forrás: Az OTP Bank Nyrt. 2013. évi egyedi beszámolója

A Bank itt bemutatott céltartalékai mindkét vizsgált évben jóval magasabb összegűek, mint a nemzetközi standardok szerint képezhető céltartalékok. A magyar és nemzetközi szabályok, valamint az OTP Bank beszámolóinak áttanulmányozása után arra a következtetésre jutottam, hogy ennek egyrésről az az oka, hogy a standardok céltartalékot csak

bizonytalan összegű vagy esedékességű kötelezettségekre engednek képezni, míg a magyar szabályok a biztos (jövőbeni) kötelezettségekre is előírják a céltartalék képzését. Ilyen kötelezettségek az itt egyéb céltartalékok között megjelenített *határidős ügyletek* is. Ahogy az a 6. táblázatból látszik, az ezekre képzett céltartalék mindkét évben a legnagyobb részét képviseli a Sztv. szerinti mérlegben megjelenített céltartalékoknak, s mivel ezek az IFRS szerinti beszámolóban nem szerepelhetnek, így ez magyarázza a két érték közötti jelentős különbséget. A két rendszerben bemutatott céltartalékok között a 2013-as évben ennyi eltérést tapasztalhatunk.

A határidős ügyletekre képzett céltartalék összegével 2012-ben is alacsonyabb az IFRS szerinti érték, ebben az évben azonban a magyar szabályok szerint *általános kockázati céltartalékot* is számolt el az OTP Bank. Általános kockázati céltartalékot a hitelintézetek a kockázatvállalásaikkal összefüggő, előre nem látható és nem meghatározható lehetséges veszteségeik fedezetére képezhetnek. Ez nem felel meg az IFRS szerinti kötelezettség fogalmának, így általános kockázati céltartalékot IFRS szerint céltartalékok között nem mutathatunk ki.

Osztalékfizetési kötelezettség

Különbség figyelhető meg továbbá a két rendszer összehasonlítása során az osztalék elszámolásában. Míg a Bank magyar számviteli szabályok szerint készített mérlegében az egyéb kötelezettségek között több mint 40 milliárd forint összegben osztalékfizetési kötelezettség is szerepel, addig az IFRS szerinti pénzügyi kimutatásokban az egyéb kötelezettségek nem tartalmazzak ilyen tételt.

Ez vizsgálataim szerint annak köszönhető, hogy a hazai szabályok szerint a mérlegkészítés időpontjáig jóváhagyott osztalékot egyéb kötelezettségként kell kimutatni a tárgyévi mérleg szerinti eredményt csökkentve. Ezzel ellentétben az IAS 10 *Mérlegfordulónap utáni események* standardban foglaltak szerint, ha az osztalékról a *mérlegfordulónap után* döntenek, az osztalékot a lezárt év pénzügyi kimutatásaiban kötelezettségként nem lehet megjeleníteni (I14).

8.3.2. Saját tőke

Az IFRS és a magyar számviteli szabályok szerint bemutatott saját tőkét vizsgálva (4. ábra) azt láthatjuk, hogy a nemzetközi standardok mindkét évben magasabb összegű saját

tőkét mutatnak ki, az eltérés a 2013-as évben majdnem 67 milliárd Ft volt. A következőkben célokom az eltérés okainak vizsgálata.

Szembevetendő különbség mutatkozik a két szabályrendszer között már a saját tőke elemeinek bemutatásában is. A magyar számviteli szabályok tételesen meghatározzák azokat a mérlegsorokat, amelyeket a gazdálkodónak használnia kell a saját tőke bemutatásához, az IFRS azonban nem ír elő kötelező *struktúrát* arra vonatkozóan, hogy a saját tőkét, illetve annak részeit hogyan kell a beszámolóban megjeleníteni. Ennek köszönhető az, hogy a Sztv. szerinti mérlegben a saját tőke 8 mérleg soron kerül bemutatásra az OTP Bank Nyrt. mérlegében, míg az IFRS-ek alapján készített pénzügyi helyzet kimutatása 3 mérleg soron mutatja be. A hazai szabályok tehát a mérlegben a saját tőke előre meghatározott, részletesebb bemutatását írják elő, ugyanakkor a saját tőke változásával kapcsolatos információkat a kiegészítő mellékletben kell bemutatni. Az IAS 1 standard ezzel szemben előírja a saját tőke változások kimutatásának elkészítését is a beszámoló önálló részeként, így a saját tőke mérlegbeli részletezése nem kell, hogy hangsúlyossá váljon az IFRS szerinti készített beszámolóban. A saját tőke változások kimutatásának elsődleges szerepe az adott üzleti évben a saját tőkében bekövetkezett változások bemutatása. A kimutatás felhasználója világos képet kap a gazdálkodó egység finanszírozásának tulajdonosok általi megvalósításáról, illetve arról, hogy ezt a tőkerészt a tulajdonosok milyen formában bocsátották a gazdálkodó egység rendelkezésére (Ormos, 2006).

A *jegyzett tőke* mindkét kimutatásban külön soron szerepel. Mivel a jegyzett tőke a saját tőke állandó tőkerészenek tekinthető, a két beszámolóban az itt szereplő összegek megegyeznek. A hazai szabályok szerint készített mérlegben a jegyzett tőkén belül informatív jelleggel megjelenik a *visszavásárolt saját részvények* névértéke. A Bank IFRS szerinti mérlegének forrás oldalán azonban a visszavásárolt saját részvényeket könyv szerinti értéken jeleníti meg külön soron saját tőkét csökkentő tételként, mivel az IAS 32 standard tőkeinstrumentumnak tekinti őket. A magyar szabályok szerint készített mérlegben ezzel szemben a visszavásárolt saját részvények könyv szerinti értéke az eszköz oldalon szerepel, továbbá a számviteli törvény szerint a visszavásárolt saját részvényekre lekötött tartalmat kell képezni, mely a részvények bevonása vagy értékesítése során kerül feloldásra (2000. évi C. törvény). Az IFRS-ek rendszerében ez nem előírás.

A saját tőke mérlegben megjelenített három sorából eddig kettőt – a jegyzett tőkét és a visszavásárolt saját részvényt – vizsgáltam részletesebben. A fennmaradó tétel, az *eredménytartalék és egyéb tartalékok* összetételét és változását a *saját tőke változás kimutatásból* (4. sz. melléklet) ismerhetjük meg jobban. (A saját tőke változás kimutatása természe-

tesen tartalmazza a jegyzett tőke és a visszavásárolt saját részvények tárgyévi és előző évi változását is.)

A saját tőke változás kimutatásban a Bank *részvényalapú kifizetéseket* jelenít meg, melyek 2013-ban 16 504 millió Ft-ot tesznek ki a saját tőke értékéből. A részvényalapú kifizetés egy olyan speciális ügylet, melyben a gazdálkodó egység árukat vagy szolgáltatásokat szerez saját tőkeinstrumentumainak fejében vagy azok értékéhez kötötten (I15). Az OTP Bankcsoporti Javadalmazási Politikája szerint a hatálya alá tartozó személyi körben a teljesítményértékelésen alapuló teljesítményjavadalmazás készpénzbónusz és részvény formájában történik 50-50%-os arányban. Ennek keretében biztosított részvényelem, valamint a Bank Igazgatóságának részvényalapú tiszteletdíja és a tőkeinstrumentumban teljesített részvényalapú teljesítményjavadalmazás kifizetési programokkal kapcsolatban 5 704 millió Ft-ot számolt el költségként a Bank, mely teljes egészében a saját tőke értékét növeli 2013-ban.

A részvényalapú kifizetéseket a számviteli törvény önállóan nem szabályozza. A magyar szabályok szerint ezek csak akkor jelennek meg a tőke részeként, ha a gazdálkodó ténylegesen saját részvényeivel fizeti ki munkavállalóit vagy szállítóit, és ebben az esetben is a részvények névértékével nő a jegyzett tőke összege. Amennyiben a névérték és a kapott termék vagy szolgáltatás értéke nem egyezik meg, a különbözetet a tőketartalékban kell elszámolni. Az IFRS szabályai szerint azonban a tőkeinstrumentummal teljesített szerződések esetében a saját tőke növekedést nem a jegyzett tőke növekedésén keresztül kell elszámolni, hanem részvényalapú kifizetés tartalékaként a jegyzett tőke változtatása nélkül. További eltérést jelent a két rendszer között, hogy a számviteli törvény szerint ezek az ügyletek akkor kerülnek megjelenítésre, amikor ténylegesen megtörténik a részvénykibocsátás, ellenben az IFRS szerint a részvényalapú kifizetéseket akkor kell megjeleníteni a pénzügyi kimutatásokban, amikor a gazdálkodó a kapott árukat/szolgáltatásokat megszerzi. A tőkeinstrumentum értékét a nyújtás időpontjára vonatkozóan kell meghatározni és a várhatóan megszolgált részt időarányosan kell elszámolni ez esetben a személyi jellegű ráfordításokkal szemben.

A befektetők és a pénzügyi kimutatások egyéb felhasználóinak széles köre nem értett egyet azzal a nézettel, mely szerint a részvényalapú kifizetésekkel elég akkor foglalkozni, amikor ténylegesen részvénykibocsátásra kerül sor (ahogyan ezt a számviteli törvény is kezeli). Ez eredménytorzulásokat okozhat és vállalatirányítási problémákat is felvethet, így a standardalkotó 2005-re megalkotta az IFRS 2 *Részvényalapú kifizetések* standardot, mely a fent leírtak szerint szabályozza ezek számviteli kezelését.

Az IFRS az eredménytartalék és egyéb tartalékok értékének növekedéseként jeleníti meg az üzleti év *nettó eredményét* és az *egyéb átfogó eredményt* (OCI) is. Ez önmagában nem eredményezné a saját tőke IFRS szerinti magasabb értékét a 2013-as évben, mert az IFRS szerint kimutatott eredmény ebben az évben jóval alacsonyabb a Sztv. alapján számított értéknél. Az eredménytartalék és egyéb tartalékok 2013. évi magasabb összegét egy 2012-ben bekövetkezett változás okozza. A 2012-ben kimutatott egyéb átfogó eredmény több mint 64 milliárd Ft volt, mely az értékesíthető értékpapírok valós értékének különbözetéből adódott. Ezt az eredménykategóriát csak az IFRS szerinti eredménykimutatás tartalmazza.

A saját tőke nemzetközi standardok szerinti értékének növekedését támogatja az is, hogy a 2013-as évben a tartalékok összegéből még a 2012. évi *osztalék* kerül levonásra, mely alacsonyabb a 2013-ban jóváhagyott osztaléknál. Ez azzal magyarázható, hogy az osztalékot a Bank a mérlegfordulónap után hagyja jóvá, így az előző fejezetben ismertetett előírások alapján IFRS szerint ez már nem jeleníthető meg a lezárt év pénzügyi kimutatásaiban.

9. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Dolgozatomban egy hitelintézet példáján keresztül mutattam be a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok szerint készített egyedi beszámoló eltéréseit a magyar számviteli szabályok szerinti egyedi beszámolóval szemben elsősorban a mérleg vonatkozásában.

Az OTP Bank Nyrt. a befektetői elvárások miatt a nemzetközi standardok és a hazai szabályok szerint is elkészíti egyedi beszámolóit, melyek felhasználásával lehetőségem nyílt az itt bemutatott fontosabb tételek eltérését okozó tényezők vizsgálatára.

Összehasonlító elemzésem első lépésében fény derült arra, hogy a nemzetközi standardok nem határozzák meg az egyes mérlegtételek olyan kötött szabályok szerinti bemutatását, mint ahogyan azt a hazai jogszabályok teszik. Ebből következően az IFRS szerinti mérleg kevesebb tételt tartalmaz, a cég saját működése szerint alakíthatja ki annak szerkezetét, megkönnyítve ezáltal a beszámoló értelmezését. Az információk a mérlegben tömörebben, koncentráltabban jelennek meg, a részletesebb, értelmezést segítő adatok pedig a mérleg sorok mellett megjelenített jegyzetszámok segítségével könnyen elérhetővé válnak.

A két beszámoló között a megjelenítésen túl természetesen a tartalomban is találhatunk eltéréseket. Bár a hazai számviteli szabályok konvergálnak az IFRS-ek irányába, a két beszámolási rendszer között azonban még mindig számos különbség fennáll. Alapjaiban véve más a két rendszer szabályozásának iránya. A magyar törvények, rendeletek a teljes számviteli munkát, ezáltal a könyvvizetést is szabályozzák, míg a nemzetközi standardok a beszámoló készítésére vonatkozó követelményeket határozzák meg.

Az OTP Bank Nyrt. mérlegfőösszegeit vizsgálva az látszik, hogy az IFRS szerint magasabb az eszközök és a források értéke a Sztv. szerint kimutatott értékkel szemben. Az eltérés okait különböző eszköz- és forráskategóriákon keresztül vizsgáltam meg.

Jelentős különbség mutatkozik a pénzügyi eszközök két szabályrendszer szerinti megjelenítésében és értékelésében, mivel a Bank a hazai szabályok szerint készített beszámolójában nem alkalmazza a valós értéken történő értékelést. Az IFRS szerinti mérlegben a pénzügyi eszközök az alapján vannak megjelenítve, hogy a gazdálkodónak mi a szándéka velük. A besorolással a gazdálkodó egyben az eszköz további értékelését is predestinálja. A magyar szabályok szerint a pénzügyi eszközök megjelenési formájuk szerint vannak csoportosítva, ezáltal a két mérlegben szereplő pénzügyi eszköz- csoportok nem feleltethetők meg egymásnak egy az egyben, jelentős átfedések alakultak ki közöttük. A

különböző csoportok másik szabályrendszer szerinti megjeleníthetőségét a 7. táblázat szemlélteti.

7. táblázat: A mérlegben megjelenített pénzügyi eszközök IFRS és Sztv. szerinti csoportjainak átfedései

<i>IFRS</i> Sztv.	<i>Pénztárak, betétszám- lák, elszá- molások stb.</i>	<i>Bankközi kihelyezé- sek, követe- lések, stb.</i>	<i>FVTPL</i>	<i>AFS</i>	<i>Hitelek stb.</i>	<i>Lejáratig tartandó ér- tékpapírok</i>
Pénzeszközök						
Állampapírok						
Hitelintéze- tekkel szem- beni követelé- sek						
Ügyfelekkel szembeni kö- vetelések						
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír- ok, stb.						
Részvénnyek és más változó hozamú érték- papírok						
Részvénnyek, részesedések befektetési cél- ra						

Forrás: Saját összeállítás

A hazai szabályok szerinti pénzeszközök, valamint hitelintézetekkel és ügyfelekkel szembeni követelések kategóriája tartalmát tekintve megfeleltethető az IFRS szerint pénztárak, bankközi kihelyezések, illetve hitelek kategóriájának, azonban az eltérő értékelési eljárások miatt összegük egyik esetben sem egyezik meg.

Az eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközöket (FVTPL) a Bank kereskedési céllal szerezte be, ezért ide a forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és tulajdoni részesedést jelentő befektetések tartoznak, amelyek magyar szabályok szerint három pénzügyi eszköz- kategóriában vannak jelen.

Az értékesíthető értékpapírok (AFS) érintik a hazai szabályok szerinti besorolásból a legtöbb tételt. Ezeket az eszközöket a Bank értékesítheti, de nem kifejezetten ezzel a céllal

vásárolta, így ide tartoznak a befektetési célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és tulajdoni részesedést jelentő befektetések.

A lejáratig tartandó értékpapírok csak hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok lehetnek, mely a hazai besorolás szerint két kategóriában van jelen.

A befektetések leányvállalatokban, társult vállalkozásokban és egyéb befektetések értékeiben lévő különbség összefügg az immateriális javak eltérő értékeit okozó tényezővel. Az IFRS a goodwill értékét a befektetések soron jeleníti meg, azonban az immateriális javak között egyedi beszámolóban ilyen tételt nem enged kimutatni, szemben a magyar számviteli szabályokkal, melyek előírása szerint a befektetések bekerülési értékének megállapításakor a vételárat a pozitív üzleti vagy cégértékkel csökkenteni kell. A Sztv. szerint az üzleti vagy cégértéket (goodwill) az immateriális javak között kell kimutatni.

A mérleg forrásoldalának vizsgálata során észrevehető, hogy az IFRS szigorúbb követelményeket határoz meg a céltartalékok és az osztalékfizetési kötelezettség elszámolásában is, a saját tőke elemeinek alakulását a saját tőke változás kimutatás által részletesebben mutatja be, az összemérés elvét jobban szolgálva (a részvényalapú kifizetések tartalékának arányos összegét az áruk/ szolgáltatások megszerzésétől kezdve minden időszakra elszámolja a tényleges lehívhatóságig, szemben a Sztv. előírásaival, mely csak a tényleges részvénykibocsátást könyveli).

Véleményem szerint az IFRS alkalmazásával valósabb képet kaphatunk a gazdálkodó vagyonáról, a vagyon összetételéről. Alapozom mindezt arra, hogy az IFRS igyekszik az egyes eszközökhöz tartozó tételeket azokhoz hozzákapcsolni. Gondolok itt a pénzügyi eszközök esetében megjelenő tranzakciós költségekre, hitelnyújtási díjakra, melyeket nem egyszeri, azonnali bevételként számolunk el, hanem az eszköz értékét növelve, az effektív kamatláb módszer segítségével egyenletesen amortizálva. (Kivéve az értékesíthető értékpapírok esetében, ahol a tranzakciós költség az egyéb átfogó eredményben jelenik meg.)

Ez jellemző továbbá a goodwill IFRS és Sztv. szerinti kezelésére is. Míg a nemzetközi standardok egyedi beszámolóban közvetlenül a befektetésekhez rendelik hozzá a goodwillt, addig a számviteli törvény ettől elkülönítve, az immateriális javak értékét növelő tételként írja elő ezek elszámolását. A valósabb képet szolgálja továbbá az IFRS logikája szerint a származékos ügyletek értékének kötés időpontjában történő megjelenítése a mérlegben.

Az IFRS magyarországi gyakorlatára vonatkozó javaslatom, hogy hazánkban a törvényalkotóknak érdemes lenne megfontolni a tőzsdén jegyzett vállalkozások egyedi beszámolójának IFRS szerinti elfogadását, illetve a multinacionális vállalkozások IFRS sze-

rinti beszámolását, mert ennek megvalósulása lehetővé tenné számukra a párhuzamos adatszolgáltatás és az ezzel együtt járó többletköltségek és hibák megszüntetését. Ehhez azonban szükséges a naprakész, megfelelő IFRS tudással rendelkező szakemberek biztosítása, mely elsősorban a felsőoktatási, szakképzési intézmények ezen képzéseinek megfelelő prioritásával érhető el.

10. ÖSSZEFOGLALÁS

A globalizáció hatására a vállalkozások életében bekövetkező változások szükségessé tették a számvitel területén egy olyan szabályozási rendszer kialakítását, melynek segítségével a befektetők és egyéb érdekhordozók egységes szempontok szerint tudják megítélni a különböző országban működő vállalatok teljesítményeit. Ez az egységes számviteli nyelv a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) rendszerén keresztül látszik megvalósulni.

Dolgozatomban az OTP Bank Nyrt. egyedi beszámolóin keresztül vizsgáltam azokat az eltéréseket, melyek a hazánkban alkalmazott jelenlegi számviteli szabályok és a nemzetközi standardok között fennállnak.

Munkám szakirodalmi fejezeteiben elsőként ismertettem a hitelintézetekre vonatkozó hazai szabályokat. A hitelintézetek fogalmkörét és végezhető tevékenységeit a 2013. évi CCXXXVII. törvény segítségével mutattam be, beszámolásukra vonatkozó követelményeket pedig a 2000. évi C. törvény és a 250/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet előírásainak figyelembe vételével. Ezt követően kerültek bemutatásra a nemzetközi számviteli rendszerek, ezen belül is az Európai Unió számviteli szabályozásának szintjei, a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok kialakulása, jellemzői és megerősödése, a US GAAP- el zajló konvergenciája és Európai Unió általi befogadása. Itt mutattam be az IFRS- ekhez kapcsolódóan az IAS 1-es standard pénzügyi kimutatások prezentálására vonatkozó előírásait, a magyar beszámolóval szembeni strukturális különbségeket.

Dolgozatom elkészítésével elsődleges célom volt felkutatni azokat az eltéréseket, melyek az IFRS szerint készített mérleg és a magyar számviteli szabályok figyelembe vételével készült mérleg között felfedezhetőek és ezáltal megismerni a két szabályrendszer szemléletét. Megállapításom szerint az IFRS a mérlegtételek megjelenítése terén nagyobb szabadságot enged a gazdálkodóknak, lehetővé téve ezzel a különböző tételek vállalkozás sajátosságai szerint történő legelőnyösebb bemutatását.

Dolgozatom gyakorlati részében elsőként a mérleg eszközoldalán tapasztalható eltéréseket vizsgáltam meg, majd a forrásoldali különbségek elemzésével folytattam. Az eszközoldal vizsgálata során megállapítható, hogy a pénzügyi eszközök a két beszámolóban eltérő formában jelennek meg, mert az IFRS szerint valós értéken kell azokat értékelni, a Sztv. szerinti mérlegben ugyanakkor a Bank nem értékeli pénzügyi eszközeit valós értéken. Ezáltal az egyes kategóriák értéke nem összehasonlítható, mert az IFRS szerint meg-

jelenített mérlegtételek esetenként több Sztv. szerinti pénzügyi eszköz tételből tevődnek össze. A következő fejezetekben vizsgálatom fókuszát képező befektetések és immateriális javak értékében elsősorban a goodwill eltérő kezelése okozza az IFRS és a Sztv. szerinti értékek különbözetét.

A forrásoldalon az egyéb kötelezettségek elemzésével folytatva az OTP-MOL tranzakció esetében egyértelműen látszik az opciós ügyletek eltérő megjelenítése. Az IFRS szerinti beszámolóban a kiírt eladási opciót egyéb kötelezettségek között elszámolják, magyar szabályok szerint ezzel szemben mérlegen kívüli tételként kell szerepeltetni. Az IFRS elmentében a magyar szabályokkal a céltartalékokat is a kötelezettségek között jeleníti meg. Ez az eltérés elsősorban abból adódik, hogy az IFRS-ek csak bizonytalan összegű kötelezettségekre engednek céltartalékot elszámolni, jövőbeni költségekre nem. Másként kezeli a két rendszer az osztalékfizetési kötelezettséget. Amennyiben az osztalékról a mérlegfordulónap után döntenek, az már az IFRS szerinti a lezárt év beszámolójában nem jeleníthető meg. A Sztv. szerint ugyanakkor ezt egyéb kötelezettségként kell elszámolni. A következő fejezetben vizsgált saját tőke tekintetében alapvető különbség, hogy a nemzetközi standardok előírják a saját tőke-változás kimutatás elkészítését is a beszámoló önálló részeként, mely részletes információkat szolgáltat a saját tőke egyes tételei változásának tárgyévi és előző évi alakulásáról.

Úgy gondolom, az IFRS-ek térnyerése tovább fog folytatódni a számviteli rendszerek között, egyre több ország, egyre több beszámoló tekintetében fogja elfogadni, illetve kötelezővé tenni az IFRS-ek szerinti beszámolást.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek, cikkek, tanulmányok:

- Baka I. – Boros I. – Dancsó J. – Jánossy D. – Karvalits F. – Király J. – Kolossváry Á. – Liget S. – Nyers R. – Szarvas F. – Varga J. – Wolf L. (2006): *Banküzemtan*. Tan-szék Pénzügyi Tanácsadó és Szolgáltató Kft., Budapest, 350 p.
- Balázs Á. (2006): IAS 39 Pénzügyi instrumentumok: megjelenítés és értékelés. In: *Az IFRS-ek rendszere*. (Szerk. Boros J. – Bosnyák J. – Kovács E.) Magyar Könyvvizs-gálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest, pp. 454-526.
- Bartha Á. – Gellért H. – Madarasiné Szirmai A. (2013): *Nemzetközi számviteli ismeretek*. Perfekt Zrt., Budapest, 303 p.
- Beke J. (2010): Nemzetközi Számviteli Standardok adaptálásának gyakorlata. *Számvitel · Adó · Könyvvizsgálat* 2. pp. 90-95.
- Beke J. (2013): *Nemzetközi számviteli harmonizáció elvi és gyakorlati lehetősége*. Typotex Elektronikus Kiadó Kft., Budapest, 205 p.
- Beke J. – Tiszberger M. (2012): Nemzetközi számviteli standardizáció a hazai gyakorlat tükrében. *Pénzügyi Szemle* 4. pp. 444-457.
- Böcskei E. (2003): A globalizáció és az EU- csatlakozás hatásai a hazai számvitelre. *Tu-dományos Közlemények*. Általános Vállalkozási Főiskola 9. pp. 85-89.
- Dékán Tamásné Orbán I. (2014): *Nemzetközi számviteli ismeretek* (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok, IFRS). 1. előadás
- Epstein, B. J. – Mirza, A. A. (2003): *IAS Interpretation and Application of International Accounting Standards*. John Wiley & Sons, New York, 952 p.
- Finch, C. (2013): *A Student's guide to International Financial Reporting Standards*. UK, Kaplan Publishing. 261 p.
- Fridrich P. – Mitró M. (2009): *Hitelintézeti számvitel*. SALDO Pénzügyi Tanácsadó és In-formatikai Zrt., Budapest, 426 p.
- Fritz, S. – Lämmle, C. (2003): *The International Harmonisation Process of Accounting Standards*. Linköpings Universitet, 88 p. <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:18878/FULLTEXT01> (letöltve: 2014. június 28.)
- Gulyás É. (2014): *A pénzügyi lízing számviteli kezelésének problémái a hazai és a nemzet-közi szabályozás kereti között*. Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Doktori értekezés, Kaposvár, 259 p.
- Grünberger, D. (2011): *IFRS 2012 Ein systematischer Praxisleitfaden*. LexisNexis Verlag ARD Orac GmbH & Co KG, Wien, 552 p.
- Hill, C.W.L. (2012): *International Business: Competing in the Global Marketplace*. 9th edition, McGraw – Hill/Irwin, New York, 738 p.
- Kapásiné Búza M. – Eperjesi F. (1999): *Az Európai Unió számviteli irányelvei és a nem-zetközi számviteli standardok magyar szemmel*. KOMPKONZULT Számítástechni-kai és Tanácsadó Kft., Budapest, 247 p.
- Kazainé Ónodi A. (2008): Nemzetközi számvitel kérdései vállalati nézőpontból. *104. sz. Műhelytanulmány*, Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, 30 p.

- Kovács D. M. – Mohl G. (2013): Pénzügyi instrumentumok. In: *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. (Szerk. Lakatos L. P.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest, pp. 339-524.
- Kozma A. (2001): *Vázlatok a számvitel tanulásához 2. kötet*. A vállalkozások számvitele. Keletlombard Kft., Debrecen, 246 p.
- KPMG (2012): A pénzügyi kimutatások prezentálásának és az információk közzétételének általános jellemzői a tőzsdén jegyzett magyar társaságok körében. <https://www.kpmg.com/HU/hu/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/presentation-of-financial-statements-listed-companies-HUN-2012.pdf> (letöltve: 2014. július 3.)
- Lakatos L. P. (2013a): A számvitel szabályozásának szükségessége és természete. In: *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. (Szerk. Lakatos L. P.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest, pp. 1-10.
- Lakatos L. P. (2013b): A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok keretszabályai. In: *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. (Szerk. Lakatos L. P.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest, pp. 11-42.
- Lakatos L. P. (2013c): Immateriális eszközök IAS 38. In: *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. (Szerk. Lakatos L. P.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest, pp. 249-268.
- Madarasiné Szirmai A. (2013): A pénzügyi kimutatások prezentálása IAS 1. In: *A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata*. (Szerk. Lakatos L. P.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara, Budapest, pp. 43-73.
- Molnár Cs. (2013): IFRS-ek hazai bevezetése – az alkalmazók körének meghatározása. *Számvitel · Adó · Könyvvizsgálat* 11. 515 p.
- Németh G. (2014): Az IFRS lehetséges hazai bevezetéséről. *Számviteli Tanácsadó* 5. pp. 18-19.
- Novák M. (2005): *Bevezetés a nemzetközi beszámolóképzésbe*. SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt., Budapest, 91 p.
- Ormos M. (2006): IAS 1 A pénzügyi kimutatások prezentálása. In: *Az IFRS-ek rendszere*. (Szerk. Boros J. – Bosnyák J. – Kovács E.) Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest, pp. 9-43.
- Pál T. (2011): *Innovatív számviteli rendszerek*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 172 p.
- PWC (2013): Iránytű. A PwC Magyarország magazinja pénzügyi vezetőknek. 2. szám, 2013. december
<http://www.pwc.com/hu/hu/hirujsgok/assets/iranytu-assurance-newletter-december-2013.pdf> (letöltve: 2014. július 2.)
- Somogyi Csizmaziáné Kovács E. (2008): A pénzügyi beszámolás jövője az IFRS-ek tükrében. (A kockázatok megjelenítése a számvitelben.) PhD értekezés, Veszprém, 138 p.
http://konyvtar.unipannon.hu/doktori/2008/Somogyi_Csizmaziane_Kovacs_Erzsebet_dissertation.pdf (letöltve: 2014. június 30.)
- Szabóné Bohus M. (2006): A számvitel harmonizációja. *Körös Tanulmányok*, Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kar, Békéscsaba, pp. 133-139.
- Szakács E. (2013): Az IFRS jelentősége a hitelintézeti egyedi beszámolóban. *Számvitel · Adó · Könyvvizsgálat* 1. 37 p.
- Veres J. – Gulyás É. (2008): *Bankszámvitel*. Alinea Kiadó, Budapest, 283 p.

Zsellér O. (2007): *Nemzetközi számviteli és beszámolási szabványok: az IFRS és a US-GAAP*. Dunaújvárosi Főiskola Kiadói Hivatala, Dunaújváros, 91 p.

Jogszabályok:

2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

2000. évi C. törvény a számvitelről

250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól

Az Európai Parlament és Tanács 1606/2002/EK rendelete a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról

Internetes források:

I1: IFRS – US GAAP konvergencia

<http://ado.hu/rovatok/szamvitel/ifrs-us-gaap-konvergencia> (letöltve: 2014. július 1.)

I2: IFRS Survey 2011 Focus on financial reporting in Hungary, Deloitte

<http://www.iasplus.com/en/publications/hungary/other/ifrs-survey-2011-2014-focus-on-financial-reporting-in-hungary> (letöltve: 2014. július 2.)

I3: IAS 1

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12065&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 2.)

I4: History of IAS 30

<http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias30> (letöltve: 2014. július 3.)

I5: Az OTP Csoport története

<https://www.otpbank.hu/portal/hu/Rolunk/Tortenet> (letöltve: 2014. július 3.)

I6: Tulajdonosi struktúra

https://www.otpbank.hu/portal/hu/IR_Tulajdonosi_struktura (letöltve: 2014. szeptember 28.)

I7: Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló (OTP Bank Nyrt.)

<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/kereses-BalanceList.aspx?f=XM8ChrfoUYFswCwGShNX3A%3d%3d&so=1> (letöltve: 2014. július 3.)

I8: IFRS jelentések (OTP Bank Nyrt.)

https://www.otpbank.hu/portal/hu/IR_IFRS_jelentesek (letöltve: 2014. július 3.)

I9: IAS 32 Financial Instruments: Presentation

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12029&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 5.)

I10: IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12034&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 5.)

I11: IAS 27 Separate Financial Statements

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12026&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 7.)

I12: IAS 38 Intangible Assets

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12033&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 12.)

I13: IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12032&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. július 18.)

I14: IAS 10 Events after the Reporting Period

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12069&sidebarOption=UnaccompaniedIas>
(letöltve: 2014. augusztus 2.)

I15: IFRS 2 Share-based Payment

<http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=12013&sidebarOption=UnaccompaniedIfrs>
(letöltve: 2014. augusztus 10.)

MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET: AZ OTP CSOPORT TAGJAI

- OTP Bank
- Merkantil Csoport
- OTP Alapkezelő
- OTP Lakástakarék
- OTP Egészségpénztár
- OTP Önkéntes Nyugdíjpénztár
- OTP Magánnyugdíjpénztár
- OTP Travel
- OTP Ingatlanpont
- OTP Ingatlanlízing
- OTP Ingatlan
- OTP Ingatlan Alapkezelő
- OTP Jelzálogbank
- OTP Hungaro- Projekt
- OTP Pénztárszolgáltató
- OTP Faktoring Követeléskezelő
- OTP Faktoring Vagyonkezelő

Külföldi jelenlét:

- OTP Banka Slovensko
- OTP banka Hrvatska
- OTP Bank Romania
- DSK Bank EAD
- OTP banka Srbija a. d.
- JSC OTP Bank
- OAO OTP Bank
- Crnogorska Komercijalna Banka AD

**2. SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. MAGYAR SZÁMVITELI SZABÁLYOK SZERINT
KÉSZÍTETT EGYEDI BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE MILLIÓ FT-BAN**

		2012	2013
1.	Pénzeszközök	245 099	140 312
2.	Állampapírok	1 233 169	1 838 166
3.	Hitelintézetekkel szembeni követelések	664 267	639 166
4.	Ügyfelekkel szembeni követelések	2 283 207	2 140 217
5.	Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, beleértve a rögzített kamatozásúakat is	1 091 490	883 338
6.	Részvények és más változó hozamú értékpapírok	118 666	127 985
7.	Részvények, részesedések befektetési célra	935	926
8.	Részvények, részesedések kapcsolt vállalkozásban	493 600	496 548
9.	Immateriális javak	121 278	128 552
10.	Tárgyi eszközök	70 140	71 414
11.	Saját részvények	4 934	6 731
12.	Egyéb eszközök	32 261	30 755
13.	Aktív időbeli elhatárolások	112 347	96 524
	Eszközök összesen	6 471 393	6 600 634
	<i>Ebből</i>		
	- FORGÓESZKÖZÖK	2 968 374	3 140 319
	- BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	3 390 672	3 363 791

		2012	2013
1.	Hitelintézetekkel szembeni kötelezettségek	823 633	910 780
2.	Ügyfelekkel szembeni kötelezettségek	3 537 044	3 730 071
3.	Kibocsátott értékpapírok miatt fennálló kötelezettség	380 218	215 550
4.	Egyéb kötelezettségek	70 890	82 199
5.	Passzív időbeli elhatárolások	204 727	149 066
6.	Céltartalékok	91 245	58 314
7.	Hátrasorolt kötelezettségek	327 152	324 656
8.	Jegyzett tőke	28 000	28 000
9.	Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	-	-
10.	Tőketartalék	52	52
11.	Általános tartalék	141 717	153 935
12.	Eredménytartalék (±)	845 614	870 357
13.	Lekötött tartalék	7 385	8 287
14.	Értékelési tartalék	-	-
15.	Mérleg szerinti eredmény (±)	13 716	69 367
	Források összesen	6 471 393	6 600 634
	<i>Ebből</i>		
	- RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	4 454 026	4 575 818
	- HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	684 911	687 438
	- SAJÁT TŐKE	1 036 484	1 129 998

	MÉRLEGEN KÍVÜLI KÖTELEZETTSÉGEK	6 665 537	6 233 240
1.	Függő kötelezettségek	1 689 820	1 726 468
2.	Biztos (jövőbeni) kötelezettségek	4 975 717	4 506 772

	MÉRLEGEN KÍVÜLI KÖVETELÉSEK	5 934 778	5 418 985
1.	Függő követelések	1 098 607	1 027 043
2.	Biztos (jövőbeni) követelések	4 836 171	4 391 942

3. SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. IFRS SZERINT KÉSZÍTETT EGYEDI PÉNZÜGYI HELYZET KIMUTATÁSA

	2013	2012
Pénztárak, betétszámlák, elszámolások a Magyar Nemzeti Bankkal	140 521	245 548
Bankközi kihelyezések, követelések, a kihelyezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után	632 899	665 417
Eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi eszközök	396 565	243 015
Értékesíthető értékpapírok	1 997 491	1 953 871
Hitelek, a hitelezési veszteségekre elszámolt értékvesztés levonása után	2 144 701	2 356 291
Befektetések leányvállalatokban, társult vállalkozásokban és egyéb befektetések	669 322	661 352
Lejáratig tartandó értékpapírok	525 049	371 992
Tárgyi eszközök	85 447	78 052
Immateriális javak	31 554	31 597
Egyéb eszközök	49 486	32 686
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	6 673 035	6 639 821

Magyar Állammal, a Magyar Nemzeti Bankkal és más bankokkal szembeni kötelezettségek	902 744	826 968
Ügyfelek betétei	3 677 450	3 500 790
Kibocsátott értékpapírok	170 779	335 963
Eredménnyel szemben valós értéken értékelt pénzügyi kötelezettségek	204 517	259 211
Egyéb kötelezettségek	242 444	232 557
Alárendelt kölcsöntőke	278 241	303 750
KÖTELEZETTSÉGEK ÖSSZESEN	5 476 175	5 459 239
Jegyzett tőke	28 000	28 000
Eredménytartalék és egyéb tartalékok	1 175 591	1 157 516
Visszavásárolt saját részvény	-6 731	-4 934
SAJÁT TŐKE	1 196 860	1 180 582
KÖTELEZETTSÉGEK ÉS SAJÁT TŐKE ÖSSZESEN	6 673 035	6 639 821

4. SZ. MELLÉKLET: AZ OTP BANK NYRT. 2013. DECEMBER 31-ÉVEL ZÁRULT EGYEDI SAJÁT TŐKE- VÁLTOZÁS KIMUTATÁSA

	Jegyzett tőke	Tőke- tartalék	Részvény- alapú kifi- zetés tartaléka	Eredmény- tartalék és egyéb tartalékok	Opció- s tartalék	Visszavásárolt saját részvé- nyek	Összesen
2012. január 1-i egyenleg	28 000	52	6 216	1 130 859	-55 468	-5 519	1 104 140
Nettó eredmény	-	-	-	38 402	-	-	38 402
Egyéb átfogó eredmény	-	-	-	64 202	-	-	64 202
Részvény alapú kifizetés	-	-	4 584	-	-	-	4 584
ICES – tulajdonosok felé teljesített kifizetések	-	-	-	-3 176	-	-	-3 176
Visszavásárolt saját részvények értékesítése	-	-	-	-	-	6 342	6 342
Visszavásárolt saját részvények értékesítésének vesztesége	-	-	-	-155	-	-	-155
Visszavásárolt saját részvények növekedése	-	-	-	-	-	-5 757	-5 757
2011. évi osztalék	-	-	-	-28 000	-	-	-28 000
2012. december 31-i egyenleg	28 000	52	10 800	1 202 132	-55 468	-4 934	1 180 582
Nettó eredmény	-	-	-	47 891	-	-	47 891
Egyéb átfogó eredmény	-	-	-	1 024	-	-	1 024
Részvény alapú kifizetés	-	-	5 704	-	-	-	5 704
ICES – tulajdonosok felé teljesített kifizetések	-	-	-	-3 425	-	-	-3 425
Visszavásárolt saját részvények értékesítése	-	-	-	-	-	17 943	17 943
Visszavásárolt saját részvények értékesítésének vesztesége	-	-	-	481	-	-	481
Visszavásárolt saját részvények növekedése	-	-	-	-	-	-19 740	-19 740
2012. évi osztalék	-	-	-	-33 600	-	-	-33 600
2013. december 31-i egyenleg	28 000	52	16 504	1 214 503	-55 468	-6 731	1 196 860